ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ..... *Δραχμὰς* 7.50
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ..... *Φρ. Χρ.* 8

Διαχειριστής: *Σ. ΒΕΛΛΗΣ*

ΕΤΟΣ Δ' — ΑΡΙΘΜΟΣ 134

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΕΚΑΣΤΟΝ ΦΥΛΛΟΝ Λ. 10

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν:
"ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ,, ΑΘΗΝΑΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Μαΐου 1909

Ἡ «ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ» διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ τὸν ἔλεγχον δωδεκαμελοῦς συμβουλίου ἐκ δικηγόρων ἐν Ἀθήναις.

Ἐπόπται τῆς ὕλης καὶ ὑπεύθυνοι
ΠΕΤΡΟΣ ΘΗΒΑΙΟΣ
Π. ΛΑΓΟΠΑΤΗΣ—Ε. ΚΟΥΛΟΥΜΒΑΚΗΣ—Α. ΜΠΟΥΚΡΑΣ
Δικηγόροι ἐν Ἀθήναις

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΠΕΛΑΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΑΜΟΙΒΗΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΝ ΤΟΥ

Ἄρθρον Γ'.

Ὁ κ. Ι. Σημαντήρας ἔγραψεν ἐκ νέου ἐν τῇ «Δικαιοσύνῃ», ὑποστηρίζων τὸ ἄκυρον *τῶν ἐργολαβικῶν περὶ ἀμοιβῆς συμφωνιῶν τοῦ δικηγόρου μετὰ τοῦ πελάτου οὐχὶ πλέον ὡς πρὸς τὴν ἰδικήν μας νομοθεσίαν*, ὡς πρὸς ἣν οὐδὲν προστίθησιν εἰς τὸ προηγούμενον δημοσίευμά του, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν Γερμανικήν, τὴν Αὐστριακὴν καὶ τὴν Γαλλικήν.

Δὲν ζητῶ νὰ θεωρηθῇ ἡ περὶ τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας σιγή του, ὡς ὁμολογία τῆς ὀρθότητος τῶν ὑπ' ἐμοῦ γραφέντων· μοὶ ἀρκεῖ ὅμως αὕτη ὡς δικαιολογία πρὸς ἀποφυγὴν ἐπανελεύσεως εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἄρθρου 145 τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων καὶ τοῦ νεαροῦ νόμου περὶ δικηγορικῶν δικαιωμάτων, ἂν καὶ αὕτη εἶναι *τὸ κύριον θέμα* τῆς ἀμφισβητήσεως, καὶ ὅπως περιορισθῶ εἰς ὅτι τὸ δημοσίευμα τοῦ κ. Σημαντήρα μὲ ἀναγκάζει νὰ ἐκθέσω *εἰδικώτερον* περὶ τῶν ἀλλοδαπῶν νομοθετῶν, περὶ ὧν περιληπτικῶς καὶ ἐν βραχυλογίᾳ ἔγραψα ἐν τῷ ἄρθρῳ μου πρὸς ἀποφυγὴν παρανοήσεων.

I

Ὡς πρὸς τὴν *ἐν ἰσχύϊ Γερμανικὴν Νομοθεσίαν* ὀρθῶς ἀπέδωκα εἰς τὸν κ. Ι. Σημαντήραν τὴν γνώμην, ὅτι θεωρεῖ κατ' αὐτὴν ἀκύρους τὰς τῶν δικηγόρων περὶ ἀμοιβῆς συμφωνίας, ὅταν ἔχωσι τύπον ἐργολαβικόν, ἀφοῦ ὑπεστήριξεν ὅτι *ἡ σύγχρονος Γερμανικὴ ἐπιστήμη ἑρμηνεύουσα τὴν διάταξιν ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ περὶ δικηγορικῶν δικαιωμάτων δέχεται ὅτι αἱ ἐν λόγῳ συμφωνίαι εἶναι ἄκυροι κατὰ τὴν γενικὴν διάταξιν τῆς § 138 τοῦ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ, ὡς ἀντιβαίνουσα, εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη*, δηλαδὴ *δυνάμει τοῦ νόμου*, διὰ τὸν λόγον, ὅτι περιέχουσιν *ἐξάρτησιν τῆς ἀμοιβῆς τοῦ δικηγόρου ἐκ τῆς ἐκβάσεως τοῦ δικαστικοῦ ἀγῶνος καὶ ἄγουσι τὸν δικηγόρον εἰς τὴν χρῆσιν μέτρων οὐχὶ εὐθέων διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ κέρδους*. Τοῦτο ὑποστηρίζων καὶ σήμερον ὁ κ. Σημαντήρας δὲν ἔχει δίκαιον. Ἡ § 138 τοῦ Γερμαν. Ἀστ. Κώδικος, ἣν ἐπικαλεῖται ἐν τῷ α' ἐδαφ. οὐδὲν ἄλλο περιέχει ἢ τὸν γνωστὸν γενικὸν περὶ πάσης δικαιοπραξίας κανόνα, *ὅτι πᾶσα δικαιοπραξία ἀντιβαίνουσα εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη εἶναι ἄκυρος· ἐὰν δηλαδὴ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ*, θεωρηθῇ ἐναντία εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς. (Planck § 138, Bierman § 54)· κατ' αὐτὴν λοιπὸν δὲν εἶνε ἄκυροι *ἐκ τοῦ νόμου* αἱ ἐργολαβικαὶ περὶ ἀμοιβῆς συμφωνίαι τῶν δικηγόρων, οὔτε θεωροῦνται ἀναγκαίως ἀνήθικοι *διὰ μόνον τὸν λόγον, ὅτι ἐπ' αὐτῶν ἡ τοῦ δικηγόρου ἀμοιβὴ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐκβάσεως τῆς δίκης*· ἀλλ' ἀπόκειται εἰς τὸν δικαστὴν ὡς ἐπὶ πάσης ἄλλης δικαιοπραξίας ὁ χαρακτηρισμός των ὡς ἀνηθίκων, ὅστις θέλει κρίνει περὶ τούτου κατὰ τὰς περιστάσεις, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὰς κατὰ τὸν οἰκεῖον χρόνον καὶ τόπον κρατούσας ἐν τῷ βίῳ ἰδέας περὶ ἠθικῆς· ἐὰν ὁ Γερμανικὸς νόμος ἐθεώρει πάντοτε καὶ ἀπολύτως τὰς ἐργολαβικὰς συμφωνίας τοῦ δικηγόρου ἀνηθίκους, διὰ μόνον δηλ. τὸν λόγον ὅτι ἐπ' αὐτῶν ὁ δικηγόρος ἀναλαμβάνει τὸν κίνδυνον τῆς δίκης, ἤθελεν ἀναγράψει τοὺς σχετικοὺς ὁρισμοὺς τοῦ Ρωμ. Δικ. καὶ τῆς κοινῆς Γερμανικῆς δικονομίας, οὓς εἶχε βεβαίως ὑπ' ὄψιν ἢ ἄλλως προνοήσει εἰδικῶς περὶ τῶν ἐργολαβικῶν συμφωνιῶν (¹) τούτου ὅμως μὴ γενομένου, πρὸς χαρακτηρισμὸν τῶν ἐν λόγῳ συμφωνιῶν ὡς ἀνηθίκων χρειάζονται *ἴδιαι περιστάσεις* τὸ ἀνήθικον ὑποστηρίζουσαι, καὶ ἰὰς περιστάσεις ταύτας ὡς ἐπὶ πάσης ἄλλης δικαιοπραξίας περὶ ἀμοιβῆς ἐργασίας καὶ ἐν γένει παρέχει τὸ δεύτερον μέρος τῆς § 138, καθ' ὃ κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ κ. Σημαντήρα» *ἄκυρος εἶναι ἰδίᾳ ἡ δικαιοπραξία· δι' ἧς ἐκμεταλλευόμενός τις τὴν περίστασιν τῆς ἀνάγκης, τὴν κουφότητα ἢ τὴν ἀπειρίαν ἄλλου τινός, προκαλεῖ διά τινα παροχὴν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἢ ὑπὲρ τρίτου τὴν δόσιν ἢ τὴν ὑπόσχεσιν πλεονεκτημάτων περιουσίας ὑπερβαινόντων τὴν ἀξίαν τῆς παροχῆς, οὕτως ὥστε κατὰ τὰς περιστάσεις τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα νὰ διατελῶσιν εἰς καταφανῆ δυσαναλογίαν πρὸς τὴν παροχήν*· ἤτοι αἱ περὶ ἀμοιβῆς ἐργολαβικαὶ συμφωνίαι τοῦ δικηγόρου ὡς καὶ αἱ κοιναὶ περὶ ἀμοιβῆς συμφωνίαι του, ὡς πᾶσα ἄλλη συμφωνία περὶ ἀμοιβῆς ἐργασίας, δύνανται νὰ ἀκυρωθῶσιν, ἐὰν δι' αὐτῶν λαμβάνῃ ὑπέρμετρον ἀμοιβὴν ὁ δικηγόρος, ἐκμεταλλευόμενος τῆς θέσεως τοῦ πελάτου, ὡς ἐν τῷ προτέρῳ δημοσιεύματί μου ὑπεστήριξα· ἐργολαβικαὶ συμφωνίαι δι' ὧν ὁ δικηγόρος λαμβάνει ἀνάλογον ἀμοιβήν, συνομολογηθεῖσαι ἀμέμπτως καὶ ἄνευ τῆς παραμικροτέρας ἐκμεταλλεύσεως τοῦ πελάτου δὲν δύνανται καὶ κατὰ τὴν Γερμανικὴν νομοθεσίαν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀνήθικοι ἢ ἀκυρωτέαι· διότι δὲν βλέπει τις ποία ἄλλη περίστασις δύναται νὰ προσδώσῃ εἰς αὐτὰς τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς ἀνηθικότητος. Καὶ ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι ἀντιβαίνει εἰς τὰ ἐπαγγελματικὰ τοῦ δικηγόρου καθήκοντα ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἀνάληψις τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ὡς πρὸς τὴν ἀμοιβήν του, τοῦτο δὲν ἀρκεῖ· ὁ Bierman (αὐτόθι) ρητῶς ἀποφαίνεται ὅτι δὲν ὑποστηρίζει τὸ ἀνήθικον δικαιοπραξίας τινὸς μόνη ἡ περίστασις ὅτι προσκρούει εἰς τὰ ἰδιαίτερα καθήκοντα τῆς τάξεως, εἰς ἣν ἀνήκει ὁ συνομολογῶν ἢ εἰς τὴν ἰδιάζουσαν τιμὴν αὐτῆς (Standespflichen Standesehre). Τοιουτοτρόπως ὁ γενικὸς κανὼν τοῦ α' ἐδαφ. τῆς § 138 τοῦ Γερμ. Κώδ. περὶ ἀνισχύρου τῶν ἐναντίων εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη δικαιοπραξιῶν, δὲν ἀρκεῖ εἰς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης τοῦ κ. Σημαντήρα, ὅτι κατὰ τὴν Γερμανικὴν νομοθεσίαν εἶναι ἄκυροι αἱ ἐργολαβικαὶ συμφωνίαι τῶν δικηγόρων, ὡς δὲν ἀρκεῖ πρὸς ἀποδοχὴν τῆς αὐτῆς γνώμης του περὶ τῆς ἰδικῆς μας νομοθεσίας· καὶ διὰ τοῦτο ὁ κ. Σημαντήρας τὴν γνώμην του ταύτην ἐστήριξεν εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου, τοὺς ἀπαγορεύοντας ἢ κηρύσσοντας ἀνηθίκους τὰς ἐν λόγῳ συμφωνίας, ἰσχυρισθείς, ὅτι δὲν κατηργήθησαν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 145 τοῦ Δικ. Ὀργ. καὶ τοῦ νεαροῦ νόμου περὶ δικηγορικῶν δικαιωμάτων, οἵτινες ὅμως ὁρισμοὶ ἀναμφισβητήτως δὲν περιελήφθησαν εἰς τὴν ἰσχύουσαν Γερμανικὴν Νομοθεσίαν.

Περὶ τῶν ἐν Γερμανίᾳ κρατούντων δὲν ἔσφαλα, νομίζω, ὡς ὁ κ. Σημαντήρας φαίνεται φρονῶν, ἐπικαλεσθεὶς τὸν Schmidt (Civilpr. § 164 κείμ. καὶ σημ. 4), ἀφοῦ οὗτος ἀποφαινόμενος, ὡς ὁμολογεῖ καὶ ὁ κ. Σημαντήρας, *ὅτι διὰ τῆς ἐλευθέρας συμφωνίας τῶν μερῶν κατὰ πρῶτον λόγον ὁρίζεται ἡ τοῦ δικηγόρου ἀμοιβή, οὐδὲν ἀναφέρει περὶ τοῦ ἀθεμίτου τῆς ἐξαρτήσεώς της ἐκ τῆς ἐκβάσεως τῆς δίκης*. Ἀμφιβάλλω ὅμως ἐὰν καταλλήλως ἐπεκαλέσθη ὁ κ. Σημαντήρας τὸν Hellwig Civilpr. (§ 87 κείμ. καὶ σημ. 8 καὶ ἐπ.) εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνώμης του, *ὅτι ἡ σύγχρονος Γερμανικὴ Ἐπιστήμη δέχεται τὸ ἄκυρον τῶν ἐργολαβικῶν περὶ ἀμοιβῆς συμφωνιῶν τῶν δικηγόρων*. Ὁ Hellwig *ἐν τῷ κειμένῳ* διδάσκει ὅτι «*τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κερδήσῃ τὴν δίκην δὲν δύναται ἐν γένει ἐγκύρως νὰ ἀναλάβῃ ὁ δικηγόρος. Καὶ ὡς ἔννοια τῆς συμβάσεως ἐν ἀμφιβολίᾳ δὲν πρέπει κἂν νὰ νοηθῇ ὅτι τὴν ἀμοιβὴν θέλει λάβει μόνον ἐὰν ἡ διεξαγωγὴ τῆς δίκης μέχρι τέλους τῷ ἐπιτύχῃ* (Wenn ihm die Führung des Processes bis zu dessen Ende gelingen), ἑπομένως οὗτος παραμείνῃ ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ ἀντιπροσώπου.

Ἐν δὲ τῇ σημειώσει 9, ἣν *παρατίθησι νῦν τὸ πρῶτον* ὁ κ. Σημαντήρας, προσθέτει ρητότερον:

Τοιαύτη συμφωνία δι' ἧς ὁ δικηγόρος ἤθελεν ΩΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΟΔΟΧΟΣ ΑΝΑΛΑΒΕΙ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟΝ ΤΗΣ ΜΗ ΕΠΙΤΕΥΞΕΩΣ ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ (nicht Erreichung des Zieles) *τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐπιμελείας τῆς ὑποθέσεως εἶναι θεωρητικῶς νοητὴ, καὶ δὲν ἀντίκειται εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑπάρχει σύμβασις ἔργου (Werkvertrag) ἐφ' ἧς εἶναι ὡσαύτως ἐφαρμοστέον τὸ ἄρθρον 675 τοῦ Ἀστικοῦ κώδικος· ἀλλὰ τοιαύτη σμμφωνία ἤθελεν εἶναι ἀσύνετος, καὶ οὐδέποτε δύναται νὰ συνομολογηθῇ ὑπὸ γνώστου τῶν νόμων*. Σαφῶς λοιπὸν ὁ Hellwig ὁμιλεῖ περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ δικηγόρου ἀναλήψεως τῆς ὑποχρεώσεως νὰ κερδήσῃ τὴν δίκην θεωρῶν ταύτην εἰ καὶ μὴ ὑποτιθεμένην ἐν ἀμφιβολίᾳ καὶ ἀσύνετον ὡς ἔγκυρον καὶ ἰσχυρὰν (¹) καὶ εἶναι ἄνευ σημασίας, ὅτι τὴν δέχεται ὑπὸ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Werkvertrag (²). Ὁ κ. Σημαντῆρας ὅμως παρ' ὅλα ταῦτα λέγει ὅτι κατὰ τὸν Hellwig «*δὲν δύναται μὲν ὁ δικηγόρος νὰ ἐξαρτήσῃ ἐγκύρως τὴν ἀμοιβὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς νίκης ἐν τῷ δικαστικῷ ἀγῶνι, ἀναλαμβάνων οὕτω τὸν κίνδυνον τῆς αἰσίας τῆς δίκης ἐκβάσεως, δύναται ὅμως νὰ ἀναλάβῃ τὸν κίνδυνον τῆς παρ' αὐτοῦ μέχρι τέλους διεξαγωγῆς νῆς δίκης, δηλ. νὰ συμφωνήσῃ*, ὅπερ δὲν ἀντίκειται μὲν εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη, ἀλλὰ δὲν εἶνε καὶ πιθανὸν ὅτι θὰ πράξῃ συνετὸς δικηγόρος, *ὅτι ἐν ᾗ περιπτώσει δὲν ἀγάγῃ οὗτος εἰς πέρας τὴν δίκην δέχεται ἀπὸ ιοῦδε ὅπως οὔτε διὰ τὴν γενομένην ἐργασίαν ἀμειφθῇ*. Ἀφίνω εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ κρίνῃ ἐὰν τοιαύτη διάκρισις, ὅτι δήποτε καὶ ἂν ἐννοῇ προκύπτῃ ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Hellwig γεγραμμένων (³).

II

Περὶ τῆς Αὐστριακῆς νομοθεσίας γράψας ὅτι ἡ ἰσχύουσα διάταξις περὶ τῆς ἀμοιβῆς τῶν δικηγόρων δὲν ἐπανέλαβε τὴν παλαιοτέραν ἀπαγόρευσιν τῆς ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου τῆς δίκης, τοῦθ' ὅπερ ἀναγνωρίζει καὶ ὁ Κ. Σημαντῆρας, *πρὸς πίστωσιν τούτου* παρέθηκα τὸν Pollack Civilpr. § 28 *ὡς μὴ ἀναφέροντα τὴν ἀπαγόρευσιν* καθ' ἃ συνομολογεῖ καὶ ὁ κ. Σημαντήρας. Ὁ Canstein ὃν ἐπικαλεῖται νῦν οὗτος, ποιεῖται λόγον (σελ. 479 καὶ ἐπ. § 37) *περὶ ἐπαγγελματικῆς ὑποχρεώσεως τοῦ δικηγόρου* νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ἐργολαβίαν τῆς δίκης ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων ὑποχρεώσεών του οὐχὶ δὲ περὶ ἀκυρώσεως τῶν ἐργολαβικῶν περὶ ἀμοιβῆς συμφωνιῶν τοῦ δικηγόρου ἐν ᾧ μέρει ὁμιλεῖ περὶ τῶν συμφωνιῶν του περὶ τῆς ἀμοιβῆς, οὐδὲ χαρακτηρίζει ὡς ἀνηθίκους τὰς ἐν λόγῳ συμφωνίας· ὡς δὲ ἀνωτέρω (Κεφ. I) ἐλέχθη, μόνη ἡ περίστασις ὅτι συμφωνία τις ἀντίκειται εἰς τὰ ἐπαγγελματικὰ καθήκοντα τάξεως τινος δὲν τὴν καθιστᾷ ἀνήθικον.

III

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν *Γαλλικὴν νομοθεσίαν* ἔγραψα ὅτι *θεωροῦνται ἄκυροι πᾶσαι ἐν γένει αἱ συμφωνίαι τοῦ δικηγόρου περὶ ἀμοιβῆς καὶ οὐχὶ εἰδικῶς ἐν ἐργολαβικαὶ ὡς ἐναντίαι τῶν χρηστῶν ἠθῶν* (¹) *ἕνεκα τῆς αὐστηροτέρας ἀντιλήψεως τῆς λειτουργίας τοῦ δικηγόρου οὕτινος τὰ ἔργα εἶνε κεχωρισμένα ἀπὸ τῶν τοῦ ανοιιέ δι' ὃν λόγον καὶ αὐτὸ τὸ ἀγώγιμον τῆς περὶ ἀμοιβῆς ἀπαιτήσεως τοῦ δικηγόρου τίθεται ὑπὸ ἀμφισβήτησιν, τῆς ἀμοιβῆς τοῦ δικηγόρου θεωρουμένης ὡς ἁπλοῦ δείγματος εὐγνωμοσύνης τοῦ πελάτου πρὸς αὐτόν*.

Ὁ κ. Σημαντήρας ἐν πρώτοις ἀπορεῖ τί θέλω νὰ ἀποδείξω διὰ τούτου. Θέλω νὰ ἀποδείξω ὅτι οἱ Γάλλοι ἄκυρον θεωροῦντες πᾶσαν συμφωνίαν τοῦ δικηγόρου καὶ πελάτου περὶ ἀμοιβῆς, δὲν εἶχον ἀνάγκην νὰ πολυπραγμονήσωσιν ὡς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν ἐργολαβικῶν συμφωνιῶν ὡς ἀνηθίκων· ὥστε δὲν δύναται ὑπὲρ τῆς ἀξιουμένης ἀνηθικότητος αὐτῶν νὰ ἐπικαλεσθῇ τις βασίμως τὰ ἐν Γαλλίᾳ κρατοῦντα, ὡς ἔπραξεν ὁ κ. Σημαντήρας, ἀφοῦ ἀνεξαρτήτως τοῦ ἠθικοῦ ἢ μὴ αὐτῶν εἶναι ἀνίσχυροι. Ὁ κ. Σημαντήρας χαρακτηρίζων ὡς χρήζοντα *ἀνακαθάρσεως* τὰ ὑπ' ἐμοῦ γραφέντα, ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ κῦρος τῶν περὶ ἀμοιβῆς συμφωνιῶν τοῦ δικηγόρου μετὰ τοῦ πελάτου καὶ τὸ ἀγώγιμον τῆς περὶ ἀμοιβῆς ἀπαιτήσεως τοῦ δικηγόρου οὐδέποτε ἐν Γαλλίᾳ ἠμφισβητήθησαν ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς νομολογίας, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τῶν συμβουλίων τῶν δικηγορικῶν συλλόγων· ἀλλὰ α') ἐγὼ δὲν ὥρισα πῶς καὶ ὑπὸ τίνος ἐγένετο ἡ ἀμφισβήτησις. β') μικρὸν πρᾶγμα τάχα εἶνε ἡ ὁμόφωνος ὑπὸ τῶν δικηγορικῶν συμβουλίων ἀπόκρουσις τοῦ ἀγωγίμου τῆς περὶ ἀμοιβῆς ἀπαιτήσεως τῶν δικηγόρων καὶ τῆς ἰσχύος τῶν περὶ αὐτῶν συμφωνιῶν, εἰς ἣν ἐπιμένουσι ταῦτα καὶ μετὰ τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων (²) ὡς δὲν ἀμφισβητεῖ καὶ ὁ κ. Σημαντήρας; ἰδὲ Pandektes Françaises Avocat 1250 καὶ ἐπ. 1274 καὶ ἐπ. Demolombe XXIV 343, Bonfils 208· γ') Τὸ ἀγώγιμον τῆς περὶ ἀμοιβῆς ἀπαιτήσεως τοῦ δικηγόρου ἠμφισβητήθη καὶ *ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης*. Demolombe XXIV 342. Aussi les avocats ne peuvent ils pas reclamer en justice le payement de leurs honoraires, et tandis que les articles 2272 et 2273 s' ocupent soit de l'action des medecins soit de l'action des avoués pour le payement de leurs frais et salaires, aucun texte semblable ne fait nulle part mention des avocats. Nous savons que l'on a jugé qu' une action en justice appartient aux avocats pour le payement de leurs honoraires· il est· vrai mais si

---

(¹) Ὁ Bierman ἀπαριθμῶν περιπτώσεις ἀνηθίκων δικαιοπραξιῶν, δὲν ἀναφέρει μεταξὺ αὐτῶν τὰς ἐργολαβικὰς συμφωνίας τῶν δικηγόρων.

(¹) Τὴν σχετικὴν περαιτέρω περικοπὴν περὶ ἀσυνέτου παρέλιπον ὡς ἐπουσιώδη ἐν τῷ προτέρῳ δημοσιεύματί μου, χάριν συντομίας, προκαλέσας τοῦ κ. Σημαντήρα τὴν μομφήν.

(²) Ὁ κ Σημαντήρας προσφεύγει εἰς λεπτομερείας περὶ τῶν Werkvertrag, Dienstvertrag, Geschäftsbesorgung κατὰ τὸν Γερμανικὸν νόμον, αἵτινες δὲν χρησιμεύουσι διὰ τὸ ζήτημα, διαπιστοῦσι δὲ μόνον τὰς μελέτας του ἐπὶ τοῦ Γερμ. Ἀστ. Κώδικος.

(³) Ἐὰν ἐννοῇ συμφωνίαν ὅτι δὲν θέλει λάβει ὁ δικηγόρος ἀμοιβὴν ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ δίκη δὲν διεξαχθῇ ὑπ' αὐτοῦ μέχρι τέλους, δὲν βλέπω πῶς γεννᾶται ζήτημα ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου τῆς δίκης καὶ ἀνηθικότητος.

(¹) Κατὰ παραδρομὴν ἀντεγράφη ἢ ἐτυπώθη ἐν τῷ προτέρῳ δημοσιεύματί μου «θεωροῦνται ἄκυροι *ὡς ἐναντίαι τῶν χρηστῶν ἠθῶν οὐχὶ εἰδικῶς αἱ ἐργολαβικαὶ ἀλλὰ πᾶσαι ἐν γένει αἱ συμφωνίαι τῶν δικηγόρων περὶ ἀμοιβῆς*.

(²) Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις καὶ ἀποφάσεις ἀντίθετοι (Pandektes Françaises ἀρ. 2273. Dalloz avocat 241 καὶ ἐπ. 246 καὶ 256. Supplement 28).

tel est le *droit strict*, ce droit n'est jamais entré dans les moeurs du bareau français κτλ. Οἱ συγγραφεῖς τῶν Pandektes Françaises ἐν ἀρ. 1250 καὶ ἐπ. ἀποδεχόμενοι ὡς ὀρθὴν τὴν ἔποψιν τῶν δικηγορικῶν συμβουλίων, λέγουσι· suivant la tradition du barreau l'honoraire à été toujours consideré comme le temoignage de la reconaissance du client κτλ. ἐν ἀριθ· 1251 les honoraires ne peuvent pas etre reclamés par l'avocat à son client· ἐν ἄρθρ. 1260 l'avocat ne doit pas retenir le montant de ses honoraires sur un encaissement qu' il a operé pour son client. ἐν ἀριθ. 1262 l' honoraire ne doit pas étre exigé· il constitue de la part du client une renumeration volontaire et spontanée· ἐν ἄρθρ. 1333 ἐν συνδυασμῷ πρὸς 1284—5 l'avocat ne doit pas accepter des honoraires exagerés· ἐν ἀριθ. 1354. il est rigoureussement interdit à l'avocat de conclure tout marché avec son client relativement à ses honoraires. Ἄλλως ἔχει ὡς πρὸς τοὺς avoués ἡ σχέσις τῶν ὁποίων χαρακτηρίζεται ὡς μίσθωσις ἢ ἔμμισθος ἐντολή, καὶ ὡς πρὸς οὓς οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ τὴν περὶ ἀμοιβῆς ἀπαίτησιν· ὁμοφώνως δὲ ἀποφαίνεται ἥ τε ἐπιστήμη καὶ ἡ νομολογία, ὅτι καὶ ἀγωγὴν ἔχουσι καὶ ἔνστασιν ἐπισχέσεως καὶ δικαίωμα συμψηφισμοῦ πρὸς ἀπόληψιν αὐτῶν (Demol. αὐτ. Pandektes Françaises Avoué 610 καὶ ἐπ.).

V

—

Περὶ τῶν ἐργολαβικῶν συμφωνιῶν τοῦ δικηγόρου μετὰ τοῦ πελάτου διὰ τὴν ἀμοιβὴν τῆς ἐργασίας του ἔγραψε καὶ ὁ κύριος Κ. Βασιλείου ἐν τῇ ἐφημερίδι τοῦ κ. Μπαλάνου, ἐν ᾗ δημοσιεύει διατριβὴν περὶ ἑρμηνείας τοῦ νεαροῦ περὶ δικηγορικῶν δικαιωμάτων νόμου, δεχόμενος καὶ οὗτος, ὅτι αἱ σχετικαὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου ἀπαγορεύσεις ἰσχύουσιν ἔτι καὶ νῦν· ὁ κ. Βασιλείου ὑποστηρίζει ὅτι οἱ ὁρισμοὶ οὗτοι τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου *ὡς οὐσιαστικοὶ* δὲν μετεβλήθησαν διὰ διατάξεων *διαδικαστικῶν*, ὁποῖαι εἶναι αἱ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων καὶ τοῦ νόμου περὶ δικηγορικῶν δικαιωμάτων· ἀλλ' ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐργολαβίας τῆς δίκης (redemptio litis) καὶ τῶν συμφωνιῶν ἐν γένει ἐφ' ὧν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐκβάσεώς της ἡ ἀμοιβὴ τοῦ διεξάγοντος τὴν δίκην διὰ τὸν διάδικον (pactum de quota litis, palmarium) ἀντικείμενον ἔχουσαι τὴν μεταβίβασιν ἀπαιτήσεως δι' ἣν πρόκειται νὰ γίνῃ δίκη ἢ ἤρξατο ἤδη τοιαύτη, ἢ τὸν ὁρισμὸν τῆς ἀμοιβῆς τοῦ διεξάγοντος αὐτὴν διὰ τὸν διάδικον σχετικῶς πρὸς τὴν ἔκβασιν τῆς δίκης ταύτης, ἀνάγονται καὶ εἰς τὸ διαδικαστικὸν δίκαιον καὶ σχετίζονται πρὸς αὐτό, οὔτε διαφέρουσιν οὐσιωδῶς ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρά των ἀπὸ τῶν κοινῶν περὶ ἀμοιβῆς συμφωνιῶν τοῦ δικηγόρου αἵτινες δὲν ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ἐκβάσεως τῆς δίκης· διότι καὶ αὗται ἀνάγονται εἰς τὸ οὐσιαστικὸν δίκαιον ὡς δικαιοπραξίαι ρυθμίζουσαι τὴν δκαιολογικὴν σχέσιν τῆς ἐντολῆς, ὁποίαν ἀποτελεῖ ἡ τοῦ δικαστικοῦ ἀντιπροσώπου καὶ δὴ τοῦ δικηγόρου πρὸς τὸν διάδικον (ἄρθρ. 99 Πολ. δικ.)· ἀνεξαρτήτως ὅμως τοῦ χαρακτῆρος τῶν ρηθεισῶν διατάξεων τοῦ Ρωμ. Δικαίου, οὐδὲν τὸ κωλύον νὰ μεταβληθῶσιν ἢ καταργηθῶσιν αὗται ὑπὸ διαδικαστικοῦ νόμου· διότι πᾶς νόμος νεώτερος καταργεῖ τὸν ἀρχαιότερον, οἵας δήποτε φύσεως καὶ ἐὰν ᾖναι τὸ *κύριον* αὐτοῦ ἀντικείμενον, καὶ εἰς οἱανδήποτε κατηγορίαν νόμων καὶ ἐὰν ὑπάγηται, ἀρκεῖ ἢ νὰ ὁρίζῃ τοῦτο ρητῶς, ἢ νὰ περιέχῃ διατάξεις ἀντιβαινούσας εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ παλαιοτέρου νόμου· καὶ δὲν εἶνε σπάνιαι αἱ περιπτώσεις νεωτέρων νόμων θιγόντων θέματα ἀλλότρια τοῦ κυρίου ἀντικειμένου των, ἐπὶ τροποποιήσει ἢ μεταβολῇ τοῦ ἰσχύοντος δικαίου, καὶ δὴ καὶ περιπτώσεις καταργήσεως ὁρισμῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου ὑπὸ τῆς πολιτικῆς δικονομίας· οὕτω αἱ περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς ἐκποιήσεως τοῦ ἐπιδίκου πράγματος καὶ τῆς ἐκχωρήσεως τῆς ἐπιδίκου ἀπαιτήσεως ὁρισμοὶ τοῦ ρωμ. δικαίου ἔχουσι καταργηθῇ ὑπὸ τοῦ ἄρ.156 τῆς πολ. δικ. ὅπερ ὁρίζον τὰς συνεπείας τῆς κατάρξεως τῆς δίκης, δὲν καταλέγει καὶ τὰς ρηθείσας ἀπαγορεύσεις μεταξὺ αὐτῶν, ὡς γενικῶς ἐγέγετο δεκτόν. (Οἰκονομίδου Ἀστ. Δίκ. § 28 σημ. 4, Πολ. Δικ. § 100 σημ. 4, Παπαρρηγ. III 44, Καλλιγᾶ III 446. Ἴδε καὶ Πολ. Δικονομίαν μου § 153 σημ. 2, ΑΠ. 72 τοῦ 1880, 9 τοῦ 1893.)

Ἀλλ' ὁ κ. Βασιλείου εὑρίσκει, ὅτι δὲν εἶναι λογικὸν οἱ μὲν δικηγόροι νὰ δύνανται ἐγκύρως νὰ συνάπτωσιν ἐργολαβικὰς περὶ ἀμοιβῆς συμφωνίας, ἕνεκα τῆς ὡς πρὸς αὐτοὺς καταργήσεως τῶν τοῦ Ρωμ. δικαίου ἀπαγορεύσεων, οἱ δὲ λοιποὶ ἐν τῇ δίκῃ ἀντιπρόσωποι τοῦ διαδίκου νὰ μὴ δύνανται, τοῦ Ὀργ. τῶν δικαστηρίων καὶ τοῦ νόμου περὶ δικηγορικῶν δικαιωμάτων μὴ περιλαμβάνοντος καὶ αὐτούς. Τοῦτο ὅμως δύναται νὰ ἔχῃ μόνον νομοθετικὴν ἀξίαν, μὴ ληπτέον ὑπ' ὄψιν διὰ τὴν ἑρμηνείαν, ὡς πρὸς ἣν ἀρκεῖ ὅτι διὰ τῶν ρηθέντων νόμων τίθενται ὡς πρὸς τοὺς δικηγόρους ἀρχαὶ ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν ἐργολαβικῶν περὶ ἀμοιβῆς συμφωνιῶν ὡς ἐξέθηκα ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ μου, καὶ δὲν ὑπάρχει περίπτωσις νὰ ἀναπτύξω ἐκ νέου, ἐξ οὗ ἕπεται ἡ ἰσχὺς τῶν ἐν λόγῳ συμφωνιῶν, ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται δὲν ἀντιβαίνουσιν εἰς τοὺς γενικοὺς περὶ κύρους τῶν δικαιοπραξιῶν κανόνας καὶ ἰδίως δὲν εἶναι προϊὸν ἠθικῆς βίας, ἢ δὲν δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς ἀντικείμεναι εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη.

Ὁ κ. Βασιλείου λέγει ἐν τέλει, ὅτι καὶ ἐν Γερμανίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ ἀποκλείονται αἱ ἐργολαβικαὶ συμφωνίαι ἐκ τῶν γενικῶν τοῦ νόμου διατάξεων, καὶ ἄνευ εἰδικῆς μνείας τῶν νόμων περὶ τῶν δικηγορικῶν δικαιωμάτων· κατὰ τοῦτο ἀναφέρομαι εἰς τὰ ἀνωτέρω ὑπὸ στοιχ. I-IV ἐκτεθειμένα, προστιθεὶς μόνον, ὅτι εἰς τὸν Wach. Vorträge σελ. 89 καὶ ἐπ. ὃν ἐπικαλεῖται, ὁ κ. Βασιλείου οὐδὲν εὗρον περὶ τοῦ θέματος.

Ἀθῆναι Ἀπρίλιος 1909.

Σπυρίδων Σ. Εὐκλείδης

ΑΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

Ὡς καὶ εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον εἴχομεν ἀναγγείλῃ, τὸν Δικηγορικὸν Σύλλογον Ἀθηνῶν ἐπρόκειτο ν' ἀπασχολήσῃ τὸ ζήτημα τῆς συζητήσεως καὶ ψηφίσεως τοῦ Κανονισμοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ σχεδίου, ὅπερ εἶχεν ἐκπονήσει ἐπιτροπὴ ἐκ μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἐξουσιοδοτηθεῖσα πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ συμβουλίου. Ἡ γνώμη ἡμῶν ἐπὶ τοῦ σχεδίου τούτου, ἣν ἐξεθέσαμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ, ἦτο ὅτι τὸ σχέδιον ἐκεῖνο, ἐφ' ὅσον περιεῖχε τυπικὰς οὕτως εἰπεῖν διατάξεις, σκοπούσας τὴν διαγραφὴν τοῦ τρόπου καθ' ὃν θὰ ἐκινεῖτο ὁ Σύλλογος ἢ τὸ Συμβούλιον, δὲν ἐκαλεῖτο νὰ προκαλέσῃ οὔτε ἀντιδράσεις οὔτε καὶ συζητήσεις μακροτέρας τοῦ συνήθους, λαμβανομένου πάντοτε ὑπ' ὄψιν ὅτι ἔχομεν πρὸ ἡμῶν Σύλλογον ὃν ἀπαρτίζουν ἐπιστήμονες, οἷοι οἱ δικηγόροι, ἱκανοὶ νὰ ἔχουν ἰδίαν γνώμην, τὴν αὐτὴν ἢ διάφορον τῆς ἀναπτυσσομένης.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ γνώμη ἡμῶν προκειμένου περὶ τῶν τυπικῶν τοῦ Κανονισμοῦ διατάξεων, γνώμη, ἥτις καὶ ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐκυρώθη, διότι, ἂν δὲν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν ἐπεισόδιά τινα, ἅτινα ἡ φύσις τοῦ πράγματος προκαλεῖ ἢ μᾶλλον ἡ παραφορὰ τῆς στιγμῆς ἐν συζητήσεσι σώματος τόσον πολυμελοῦς γεννᾶ, αἱ τυπικαὶ αὗται διατάξεις ἐψηφίσθησαν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου σχεδὸν ἀσυζητητεί, μέχρι τοιούτου μάλιστα, ὥστε παρετηρήθη καὶ τὸ ἃς εἴπωμεν ὀλίγον ἔκτροπον, ὅτι τὰ ἕνδεκα πρῶτα ἄρθρα, τὰ ἀποβλέποντα τὸ μητρῷον, ἐψηφίσθησαν ἀθρόα, κριθείσης δι' ἀποφάσεως τοῦ Συλλόγου περιττῆς τῆς κατ' ἄρθρον ἀναγνώσεως καὶ συζητήσεως.

⁂

Ἐκ παραλλήλου ὅμως πρὸς τὰς τυπικὰς ταύτας διατάξεις, ἀναμφίβολον ἦτο ὅτι θὰ περιείχοντο ἐν τῷ αὐτῷ σχεδίῳ καὶ διατάξεις ἄλλαι οὐσιαστικώτεραι καὶ ὀργανικώτεραι, δι' ὧν θὰ ἦτο δυνατὸν ἢ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου καὶ τοῦ διατάγματος νὰ καθωρίζετο ἐν τοῖς κατ' ἰδίαν, ἢ ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ νόμου νὰ παρήγοντο ἴδιοι ὁρισμοὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων νὰ ἐκανονίζετο ἡ ἐν τῷ μέλλοντι πορεία τοῦ Συλλόγου.

Ποῖαι ὅμως αἱ διατάξεις αὗται, αἱ ὄχι ὑποκεκρυμμέναι ἀλλὰ περιεχόμεναι ἐν τῷ διανεμηθέντι σχεδίῳ;

Εἴμεθα ὑπόχρεοι νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἠστόχησαν οἱ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου ἐξουσιοδοτηθέντες καὶ ἀναδεχθέντες τὴν σύνταξιν τοῦ Κανονισμοῦ, διότι ἢ συνέταξαν τοιοῦτον ἀπὸ οὐδεμιᾶς γενικωτέρας ἀρχῆς ἀφορμηθέντες, ἀλλ' εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε παραθέσαντες διατάξεις, ἃς ὡς ἀναγκαίας ἐφαντάσθησαν, συλλέξαντες ἴσως αὐτὰς ἐκ φυλλαδίων προωρισμένων νὰ κανονίσουν τὰ ἔργα συλλόγων δικηγορικῶν ξένων, ἢ διῆκον διὰ τῶν ἄρθρων τοῦ ἐκπονηθέντος ὑπ' αὐτῶν Κανονισμοῦ θεμελιωδέστεραί πως ἀρχαί, ἃς ὅμως ἐθεώρησαν ὅτι ἐπερίττευε νὰ ὑποδείξουν πρὸς τὴν Συνέλευσιν.

⁂

Τοιουτοτρόπως ἐπὶ τρεῖς ὅλας συνεδριάσεις, καθ' ἃς ἡ Συνέλευσις ἠσχολήθη κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα συζητοῦσα τὸ ἐν λόγῳ σχέδιον τοῦ Κανονισμοῦ, παρέστησε τὸ θέαμα ὁμάδος ἀνθρώπων ἂν οὐχὶ παραπαιόντων, πάντως ὅμως ἀναζητούντων μίαν πυξίδα, ἄνευ ἑνότητός τινος σκέψεων, μὴ ἐξερχομένων κατὰ τὴν συζήτησιν ἀπὸ σημείων κεντρικωτέρων οὐδὲ χωρούντων πρὸς ταύτην ἐπὶ γραμμῶν ἀδροτέρων, ἀλλὰ συμπτωματικῶς ὑποδεικνυόντων ποῦ μὲν τὴν προσθήκην τούτων τῶν λεξιδίων καί που τὴν μεταβολὴν ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς φράσεως, ἥτις καὶ μὴ ὑπάρχουσα καὶ προστιθεμένη πολὺ ὀλίγα ὑπέσχετο. Πάντα δὲ ταῦτα, διότι οὐδαμόθεν ἀνεφαίνετο ἐκεῖνος ὅστις θὰ ἀνελάμβανε τὴν γενικωτέραν εἰσήγησιν τοῦ ἔργου ὅπερ ὑπεβάλλετο ὑπὸ τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν ψῆφον τῆς Συνελεύσεως.

⁂

Ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἐνεφανίσθη ὀλίγον πρὸ τῆς ἑνδεκάτης κατὰ κυριολεξίαν νυκτερινῆς ὥρας τῆς παρελθούσης Τετάρτης, ὁ Εἰσηγητὴς... τῆς μειονοψηφίας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κ. Νικ. Δημητρακοπούλου, ὅστις, κατὰ τὸ φαινόμενον μὲν ἀντιμωλίᾳ τῶν φυσικῶν Εἰσηγητῶν, πράγματι δὲ ἐρήμην τούτων ἢ παριστάμενων ἀλλὰ μὴ ἀντιλεγόντων, ἀνέλαβε τὸ ἔργον τοῦ πηδαλιούχου τρόπον τινά.

⁂

Μετὰ σύντομον ἀνασκόπησιν τοῦ περὶ δικηγορικῶν Συλλόγων θεσμοῦ, ὡς οὗτος ἀπὸ τῆς 16 ἑκατονταετηρίδος ἀνεφάνη ἐν Γαλλίᾳ καὶ μόλις περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος μετεφυτεύθη ἐν Γερμανίᾳ, ὁ κ. Νικόλ. Δημητρακόπουλος ἐτοποθέτησε τὸ κεντρικὸν σημεῖον, περὶ ὃ ἐστράφη ἡ ὅλη πράγματι ὡραία ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ ὁμιλία του, ὅπερ περιλαμβάνεται εἰς τὸ ἐρώτημα: *Ἔχει τὸ δικαίωμα ὁ δικηγορικὸς Σύλλογος νὰ μεριμνήσῃ περὶ ἑαυτοῦ;* Ὡς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ὑποβάλλεται, παρίσταται ὡς ἀρκετὰ ξενίζον, λαμβανομένης μάλιστα ὑπ' ὄψιν τῆς σημερινῆς ἀντιλήψεως τῆς μορφωθείσης ἐκ τοῦ προσφάτου παρ' ἡμῖν νόμου Καὶ ἐν τούτοις, παρετήρησεν ὁ κ. Ν. Δημητρακόπουλος, τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας ὅλας ζωηρότατα ἀπησχόλησε τοὺς ἐν Γαλλίᾳ δικηγορικοὺς συλλόγους, γενόμενον ἀφορμὴ θεμελιωδῶν διενέξεων καὶ ζητημάτων, ἅτινα μέχρι τῆς σήμερον ἀκόμη ὄχι μόνον συζητοῦνται, ἀλλὰ διαιροῦσι τὰς ἀρχὰς τῶν ἑκασταχοῦ συλλόγων ἐν Γαλλίᾳ, ὅπου ὁ Σύλλογος ὡς τοιοῦτος, ἂν ἐξαιρέσῃ τις τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν τὰς ἀρχάς του, δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι οὐδεμίαν ἄλλην ἔχει ἐξουσίαν, ἥτις, περίπου ἐν τῷ συνόλῳ, ἀνήκει εἰς τοὺς ἐκπροσωποῦντας αὐτόν. Τῶν διδαγμάτων τούτων, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ κ. Νικ. Δημητρακόπουλος, ἐπωφελήθησαν οἱ ἐν Γερμανίᾳ, ὅπου διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1878 περὶ ὀργανισμοῦ τῶν δικηγόρων, ἐν ᾧ περιέχονται καὶ αἱ περὶ τῶν δικηγορικῶν Συλλόγων διατάξεις, μορφοῦται σύστημα ἀντίθετον πρὸς τὸ ἐν Γαλλίᾳ, κυρίαρχος δὲ ἀρχὴ ἀναγορεύεται ὁ Σύλλογος, οὕτως ὥστε ἐκεῖνο ὅπερ ἐν Γαλλίᾳ δύναται ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου, ἐν Γερμανίᾳ δύναται τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον, καὶ ἐκεῖνο ὅπερ ἐν Γαλλίᾳ δύναται τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον, ἐν Γερμανίᾳ δύναται ὁ Σύλλογος.

Ἀντιγραφὴν τοῦ Γερμανικοῦ συστήματος, μὲ ἀρχὰς ἔτι μᾶλλον ἐλευθεριωτέρας, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι λίαν περιωρισμένη εἶνε ἡ δικαιοδοσία τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀποτελεῖ ὁ πρόσφατος παρ' ἡμῖν νόμος, καθ' ὃν τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν ἀνετέθη εἰς τὸν Σύλλογον, στενωτάτη δέ, ῥητῶς καθοριζομένη, ἐξουσία ἀφέθη εἰς τὸν Πρόεδρον καὶ τὸ Συμβούλιον.

⁂

Τοιαῦται αἱ γενικαὶ γραμμαί, αἱ τεθεῖσαι ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Δημητρακοπούλου, αἵτινες, ἀνεξαρτήτως πρὸς τὸ ζήτημα ἂν οὕτως ἢ οὕτως ἔχωσιν ἐν ταῖς λεπτομερείαις, ἦσαν ἀπαραίτητοι ὅπως ἀποτελέσουν τὸν μῖτον, τῇ βοηθείᾳ τοῦ ὁποίου ὁ Σύλλογος, συζητῶν τὸν Κανονισμόν του, θὰ ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἀνευρίσκῃ ἂν αὕτη ἢ ἐκείνη ἡ ἐξουσία, ἥτις μορφοῦται διὰ τῶν κατ' ἰδίαν ἄρθρων τοῦ Κανονισμοῦ, εἶνε ἐπιτετραμμένον ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ παρασχεθῇ εἰς τὰς κατ' ἰδίαν τοῦ Συλλόγου ἀρχάς.

⁂

Ὁ ἀντίκτυπος τῶν παρατηρήσεων τούτων δὲν ἦτο δυνατὸν ἢ ἀμέσως νὰ γείνῃ αἰσθητὸς ἐν τῇ Συνελεύσει τῆς παρελθούσης Τετάρτης, ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἐντυπώσεως ἐκ τῆς ὁμιλίας τοῦ κ. Ν. Δημητρακοπούλου ὑπῆρξεν ἡ μεταρρύθμισις τριῶν ἢ τεσσάρων ἄρθρων τοῦ Κανονισμοῦ, ἅτινα ἐκρίθησαν ὡς παρεκκλίνοντα τῆς ἀρχῆς, ἥτις διὰ τοῦ ὅλου νόμου διήκει, ὅτι εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ Συλλόγου καὶ εἰς τὸ Διοικητικὸν αὐτοῦ Συμβούλιον, ἀνήκουν ἐκεῖνα καὶ μόνον ἅτινα ρητῶς παρέχονται ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ὅτι πέραν τούτου ὁ λόγος δίδεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν Σύλλογον. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς, ὅτι ὁ λέγων ταῦτα δὲν δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἀνακαλύπτει τὴν πυρίτιδα, εἶνε ὅμως ἐξ ἄλλου ἐπίσης βέβαιον, ὅτι ἔπρεπε νὰ λεχθῶσι ταῦτα, ὡς μάλιστα ἐλέχθησαν, ὅπως διακριθῇ ἡ δικαιοδοσία ἑκάστου καὶ ρυθμισθῶσιν αἱ λεπτομέρειαι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκ τοῦ νόμου δικαιοδοσίας ταύτης.

⁂

Κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς Τετάρτης ἐψηφίσθη καὶ τὸ 19ον ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ, τροποποιηθὲν ὡς ἐξετέθη, ἀνεβλήθη δὲ ἡ περαιτέρω συζήτησις διὰ τὴν 6 ½ μ. υ. τῆς σήμερον.

⁂

Μετὰ τὴν ψήφισιν τοῦ Κανονισμοῦ θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ συζήτησις ἐπὶ τῶν προτάσεων τῶν κ. κ. Κωνστ. Ἔσσλιν καὶ Θ. Μαριολοπούλου τὴν ἐπὶ τῶν ὁποίων γνώμην ἡμῶν ἐξεθέσαμεν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον.

ΒΡΑΧΕΙΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Φίλε κ. Διευθυντά,

Εἰς τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς «Δικαιοσύνης» διαμαρτυρίαν τῶν τασσομένων πολλάκις ὑπὸτῶν Δικαστηρίων προθεσμιῶν ἀποδείξεως προσθέσατε, παρακαλῶ, καὶ μίαν ἄλλην.

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, ἂν οἱ ὡς εἰσηγηταὶ διεξαγωγῆς ἀποδείξεων διοριζόμενοι ἄμισθοι πάρεδροι ἦσαν ἰσόβιοι, ἀμετάθετοι καὶ . . . ἀθάνατοι. Δυστυχῶς οὐδὲν τούτων συμβιβάζεται μὲ τὴν πραγματικότητα, ἂν δὲ μή τι ἄλλο, τοὐλάχιστον ὁ θάνατος δὲν ἐννοεῖ νὰ φεισθῇ προνομιακῶς τῶν κ. ἀμίσθων παρέδρων. Μ' ὅλα ταῦτα τὰ δικαστήρια, ἐπιλήσμονα τοῦ ἐφημέρου τῶν κ. εἰσηγητῶν, δὲν ὁρίζουν συνήθως εἰς τὰς προδικαστικὰς ἀποφάσεις των, ὅτι κωλυομένου ἢ ἐκλείποντος τοῦ κατονομαζομένου ἐν αὐταῖς εἰσηγητοῦ, ἔσται τοιοῦτος ὁ νεώτερος ἢ ὁ ἀρχαιότερος πάρεδρος. Ὡς ἐκ τούτου ὑποβάλλεται ὁ διάδικος εἰς τὴν δαπάνην τῆς παρεμπιπτούσης δίκης περὶ ἀντικαταστάσεως τοῦ ἐκλιπόντος εἰσηγητοῦ, ἡ ὁποία μάλιστα ἔρχεται πολλάκις «σὰν παραγγελιὰ» εἰς τὸν ἐπιδιώκοντα τυχὸν τὴν παρέκκυσιν τῆς κυρίας δίκης ἀντίδικον.

Καλὸν εἶνε νὰ λείψῃ τέλος πάντων τὸ ἀδικαιολόγητον αὐτὸ ἄτοπον, διὰ τὸ-

ὁποῖον πλέον ἢ ἅπαξ ὑπεβλήθησαν παράπονα ὑπὸ τῶν κ. συναδέλφων.

Ὅλως ἰδικός σας
Ἀλέξ. Κ. Μυλωνᾶς

Φίλε «Δικαιοσύνη»

Δὲν ἔχω ἀμφιβολίαν τινὰ περὶ τῆς ἐπιτυχοῦς δράσεως τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου, εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι παρὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ ἐντευκτηρίου οἱ ἰθύνοντες τὸν σύλλογον ἀναλογίζονται καὶ ἀναγνωρίζουσι καί τι ἄλλο: Τὴν ἀνάγκην νὰ ἀποκτήσουν οἱ δικηγόροι βιβλιοθήκην, ἐννοῶ βιβλιοθήκην ἀποκλειστικῶς ***νομικήν***. Ἀτυχῶς ὅλοι δὲν εἴμεθα πλούσιοι, ἀτυχῶς δὲ καὶ ἡ περίφημος ἐθνικὴ βιβλιοθήκη ἐλάχιστα παρέχει εἰς τοὺς νομικούς. Τὸ πολυτελὲς περιβάλλον εἶνε εἰς πλήρη ἀντίφασιν πρὸς τὸ περιεχόμενον αὐτῆς. Τὸ ἐντευκτήριον δὲν πληροῖ βεβαίως τὴν ***ἐσωτερικὴν*** ἐκείνην ἀνάγκην, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπλήρου μία νομικὴ βιβλιοθήκη. Τὸ ἀκυρωτικὸν τῆς Γερμανίας (Reishsgericht) ἔχει τὴν τελειοτάτην ἐν τῷ κόσμῳ ***νομικὴν*** βιβλιοθήκην, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ νομικοὶ ἐλευθέρως ἐργάζονται, παρ' αὐτὰς δὲ ὑπάρχουν αἱ ἄλλως πλήρεις Πανεπιστημιακαὶ βιβλιοθῆκαι. Ἀλλ' ἀφοῦ ἡ Πολιτεία ἐδῶ θεωρεῖ τὰ βιβλία ὡς πολυτέλειαν, ἂς ἀναπληρώσῃ ὁ δικηγ. σύλλογος ὅ,τι ἐπιτακτικῶς ἀπαιτεῖται. Τὸ ἀπόκτημα μιᾶς νομικῆς βιβλιοθήκης ἂς εἶνε τὸ ὄνειρον τῶν δικηγόρων, οἱ ὁποῖοι θὰ δύνανται νὰ διαθέτωσιν ἐκεῖ σκοπιμώτερον καὶ ἐπωφελέστερον τὰς ὥρας οἱουδήποτε ἐντευκτηρίου.

Λυψιανός

Αἱ στῆλαι τῆς «Δικαιοσύνης» εἶνε εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς δικηγόρου, δικαστοῦ ἢ ἄλλου δικαστικοῦ προσώπου, εὑρισκομένου εἰς τὴν ἀνάγκην ἢ ἐπιθυμοῦντος νὰ ἀνακινήσῃ πᾶν ἐν γένει ζήτημα σχετιζόμενον μὲ τὴν ἀπονομὴν τοῦ δικαίου.

Ἂς ἐλπίσωμεν ὅτι κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς σήμερον τοῦ δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν θὰ περατωθῇ ἡ ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ συζήτησις μετὰ τὴν ὁποίαν, ἄρτιος πλέον καθ' ὅλα ὁ Σύλλογος, ἀναλαμβάνει τὸ ἔργον του. Εἰς τὸ γεγονὸς τοῦτο πρέπει νὰ ἀποδοθῇ ἰδιαιτέρα σημασία, ὄχι μόνον διότι ὁ δικηγορικὸς Σύλλογος Ἀθηνῶν εἰσέρχεται εἰς τὸ ὁριστικὸν τῶν ἐργασιῶν του στάδιον, ἀλλὰ καὶ διότι, θέσει τοὐλάχιστον, ὁ δικηγορικὸς Σύλλογος Ἀθηνῶν δὲν λέγομεν ὅτι πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ τὸ πρότυπον, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου θὰ κανονίσουν τὰς κινήσεις των μέχρι καὶ τῆς τελευταίας λεπτομερείας οἱ λοιποὶ Σύλλογοι, πάντως ὅμως καλεῖται νὰ μεταδώσῃ τὸν τόνον εἰς τοὺς ἄλλους τούτους Συλλόγους μετὰ τῶν ὁποίων ἤρξαντο ἤδη καὶ προσυνεννοήσεις κοινῆς συνεργασίας ἐπὶ γενικωτέρων θεμάτων.

Μετὰ τὸ τέρμα

Καίτοι εὑρισκόμεθα πρὸ ἀποφάσεως τῆς συνελεύσεως τοῦ δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν, καθ' ἣν πέραν τοῦ τετάρτου τῆς ὥρας ἀπαγορεύεται ἡ παράτασις τοῦ λόγου, ἐν τούτοις εἴμεθα ὑπόχρεοι καὶ αὖθις νὰ τονίσωμεν, ὅτι διάταξις τοιαύτη ἀποτελεῖ ὁμολογίας, αἵτινες καὶ καθ' ὅλα ἂν ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὴν πραγματικότητα, ἐπιβεβλημένον ἦτο νὰ μὴ κατεῖχον θέσιν ἐν τῷ Κανονισμῷ. Ἔχομεν ἀκράδαντον πεποίθησιν, ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη δὲν θὰ ὑπάρξῃ οὐδὲ μία περίπτωσις ὅπως τύχῃ ἐφαρμογῆς, συγχρόνως ὅμως θλιβόμεθα, ὅτι ὁ δικηγόρος, ὁ ἐξωσθεὶς κατὰ κυριολεξίαν ἀπὸ τὸ δικανικὸν βῆμα ἕνεκα τῶν ὅρων ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἀναλαμβάνει τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ὑποθέσεων, ἀποκαλεῖ ἑαυτὸν ἔστω καὶ ἐμμέσως ἀπεραντολόγον διὰ τῆς διατάξεως ταύτης. Μόνη ἑπομένως ἡ σκέψις αὕτη ἠρκει νὰ ἐπιβάλῃ τὴν διαγραφὴν ἀπὸ τοῦ κανονισμοῦ ἄρθρου τοιούτου περιεχομένου καὶ τοιαύτης ἀπωτέρας ἐννοίας.

Πρὸ δύο περίπου ἐτῶν εἷς ἀνώτερος τῶν κοινῶν θνητῶν, διότι καὶ βουλευτὴς ἦτο καὶ εἶνε, καὶ υἱὸς βουλευτοῦ καὶ Ὑπουργοῦ καὶ πολὺς καὶ μέγας, κατὰ τὴν γνωστὴν Ἑλληνικὴν ἔννοιαν, παρέβη κατὰ τρόπον ἰταμὸν τὰς περὶ ἀνθρωποκτονίας διατάξεις. Ἔκτοτε ἡ Ἑλληνικὴ δικαιοσύνη ὑπόχρεως νὰ τὸν κηρύξῃ ἀνέγκλητον, ἤ, ὅπερ ταυτόσημον, ἀσύδοτον, ἐσίγησεν.

Τώρα πάλιν ἡ αὐτὴ Ἑλληνικὴ δικαιοσύνη ἐξελθοῦσα τῆς κρύπτης της νομίζει, ὅτι πρέπει καὶ διὰ θετικωτέρας πράξεως νὰ κηρύξῃ τὴν ἀσυδοσίαν. Καὶ ἀπαλλάσσει μετὰ διετίαν διὰ βουλεύματος τὸν τόσας φέροντα ἰδιότητας ἀνώτερον τῶν κοινῶν θνητῶν.

Δὲν ἦσαν λοιπὸν πολὺ σοφοὶ οἱ κλεινοὶ πρόγονοι οἱ ἀναγορεύσαντες μέχρι σοφίας τὴν ἀρετὴν τοῦ σιγᾶν καὶ ἐὰν ἐσίγα μέχρι παραγραφῆς ἡ Ἑλληνικὴ δικαιοσύνη δὲν θὰ ἦτο σοφὴ τοὐλάχιστον ἂν μὴ καὶ ἐνάρετος;

Ἐὰν ὅμως αἱ πληροφορίαι ἡμῶν εἶνε βάσιμοι, ὑπάρχει καὶ μειονοψηφία ἀπονέμουσα τὸ ἴδιον ἑκάστῳ καὶ ὑποδεικνύουσα Ἄλλον ὑπαίτιον ἀνθρωποκτονίας καὶ ἄλλον τραύματος.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΝΟΜΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἀπὸ πολλῶν δεκαετηρίδων τὸ ζήτημα τῆς ἑνοποιήσεως τοῦ δικαίου τῶν συναλλαγματικῶν ἀπασχολεῖ ἐν Εὐρώπῃ τὸν νομικὸν καὶ ἐμπορικὸν κόσμον, τέλος δὲ κατὰ πρότασιν τῆς γερμανικῆς καὶ τῆς ἰταλικῆς κυβερνήσεως συνέρχεται τὸ φθινόπωρον τοῦ τρ. ἔτους εἰς τὴν Χάγην εὐρωπαϊκὸν συνέδριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐδήλωσαν ὅτι θέλουσι συμμετάσχει ὅλα ἐκεῖνα τὰ κράτη, τὰ ὁποῖα ἀντιπροσωπεύονται εἰς τὸ συνέδριον τῆς εἰρήνης— ἑπομένως καὶ ἡ Ἑλλάς. Εἰς τὴν Γερμανίαν δὲ συνέρχεται κατ' αὐτὰς ἐθνικὸν συνέδριον ὅπερ θέλει προπαρασκευάσει τὴν σχετικὴν ἐργασίαν. Ἡ Ὁλλανδία διὰ διακοινώσεώς της προτείνει ὡς βάσιν τῶν συζητήσεων τὸ γερμανικὸν σύγγραμμα τοῦ διδάκτορος F. Meyer: Das Weltwechselrecht (Διεθνὲς δίκαιον συναλλαγματικῶν), τοῦ ὁποίου ἤδη ἤρχισεν ἐπὶ τούτῳ νέα ἔκδοσις. Ἡ σημασία τῆς ἐπιτυχίας τοῦ τοιούτου σκοποῦ εἶνε μεγίστη, διότι καὶ μέγιστα θὰ ἤνε τὰ ὠφελήματα τοῦ κόσμου, ἐὰν κατορθωθῇ ἡ παραδοχὴ κοινοῦ καὶ ὁμοιομόρφου συναλλαγματικοῦ δικαίου. Τὸ σύγγραμμα τοῦ Meyer ἐκδίδει ὁ ἐν Λειψίᾳ μέγας ἐκδοτικὸς οἶκος τοῦ Deichert (G. Böhme), τὸ ὅλον δὲ ἐξ 70 περίπου τυπογραφικῶν φύλλων θὰ τιμᾶται ἀντὶ 28 περίπου μαρκῶν.

Βεβαίως ὡς σπουδαῖον μέλημα πάντων τῶν δικηγορικῶν συλλόγων, ἀλλ' ἰδίως τοῦ ἐν Ἀθήναις ἔσται καὶ ἡ ἀπόκτησις νομικῆς βιβλιοθήκης. Ἀλλ' ἂς μὴ σπεύσῃ διότι... καὶ εἰς Παρισίους, καθὼς φαίνεται, δὲν ἔσπευσαν πολύ. Τὴν 5 Δεκεμβρίου π. ἔ. ὁ κ. R. Rousset, bâtonnier, συνάδελφος ἡμῶν ἐν τῇ δικηγορίᾳ, ἐξεφώνησε λόγον ἐνώπιον τῶν πλείστων δικηγόρων τῶν Παρισίων ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις ἰδίας νομικῆς βιβλιοθήκης τῶν παρ' ἐφετείῳ δικηγόρων. Μᾶς πληροφορεῖ δ' ἐν ἄλλοις ὁ ἀγορητὴς συνάδελφος, ὅτι ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ἔχει 60,000 τόμους, ἤρχισεν ὅμως καταρτιζομένη ἀπὸ τοῦ 18ου αἰῶνος! Ὥστε ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι θ' ἀποκτήσωμεν τοὺς τόμους τούτους τὸν 22ον αἰῶνα!

Τὸ Πρωτοδικεῖον Rambouillet κατὰ τὴν 12 Ὀκτωβρίου 1908 ἐδίκασε τὴν ἑξῆς κωμικοτραγικὴν ὑπόθεσιν: Ὁ Bejot εἶχεν ἐκμισθώσει μέγιστον κτῆμα εἰς τὸν Legoy, δὲν ἐπεφύλαξεν ὅμως ρητῶς εἰς ἑαυτὸν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ κυνηγᾷ. Ὁ Legoy ὅμως ἠνοχλεῖτο ἐκ τοῦ κυνηγίου τοῦ κυρίου τοῦ κτήματος, δι' ὃ καὶ ἐμηχανεύθη πολλὰ καὶ ποικίλα, ἵνα ματαιοῖ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ κυνηγετικοῦ πόθου τοῦ κ. Bejot. Γνωρίζων τὰ μέρη, ὅθεν συνήθως διήρχετο ἡ κυνηγετικὴ ὁμάς, νύκτωρ ἔσπευδε μετὰ τῶν φυλάκων νὰ φυτεύῃ ἐκεῖ παμμεγέθεις ἀκάνθας, εἰς τὰς ὁποίας ἐνέπιπτον οἱ ὀπαδοὶ τῆς Ἀρτέμιδος, μέχρις ὅτου ἠννόησαν τὴν παγίδα καὶ ἀπεμάκρυναν διὰ προχείρου ἐκριζώσεως αὐτάς. Ἄλλοτε ἐνῷ ἡ κυνηγετικὴ ὁμὰς πανταχόθεν περιεκύκλου τὸν ἐχθρόν, αἴφνης ὁ κ. Legoy, συμμαχῶν μετὰ τοῦ τελευταίου, ἤναπτε ποσὸν ξηροῦ χόρτου, ἐπίτηδες ἐκεῖ που πλησίον τεθειμένου, ἄλλοτε δὲ εὐφυέστερον ἄφηνε ἐλεύθερον τὸ ποίμνιον αὐτοῦ μετὰ τῶν κυνῶν, κατὰ τὴν κρισιμωτέραν κυνηγετικὴν στιγμήν, ὅτε φαντάζεσθε ὅτι τὸ κυνήγιον ἐτρέπετο εἰς φυγὴν πρὸ τοῦ ὁρμαγδοῦ τῶν ζῴων τούτων! Τὸ δικαστήριον κατεδίκασε τὸν μισθωτὴν εἰς ἀποζημίωσιν, ἀλλ' ὑποχρέωσε τὸν ἐνάγοντα νὰ καθορίσῃ τὴν ἔκτασιν τῆς βλάβης, ἣν ὑφίστατο, ἐκ τῶν μηχανορραφιῶν τοῦ ἐναγομένου.

Τὸ πρωτοδικεῖον Σηκουάνα διά τινος τελευταίας ἀποφάσεώς του ἐδίκασε τὸ ἑξῆς ζήτημα: Ἡ πρίγκηπισσα Lagan, δευτερόγαμος, εἶχε κρατήσει παρ' ἑαυτῇ, δικαστικῇ ἀδείᾳ, τὰ ἐκ τοῦ πρώτου μετὰ τοῦ κόμητος Castellane γάμου τέκνα πρὸς ἀνατροφὴν καὶ ἐκπαίδευσιν. Ὁ πρῴην σύζυγος ὑπέβαλεν αἴτησιν εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπως ἤδη τὰ τέκνα παραδοθῶσιν εἰς αὐτόν, διότι τὸ δικαίωμα τῆς ἀνατροφῆς, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἡ πρῴην σύζυγός του ἤρθη διὰ τῆς δευτερογαμίας. Μετὰ ποικίλας σκέψεις τὸ δικαστήριον ἀπέρριψε τὴν αἴτησιν, εἰπόν, ὅτι ἐφ' ὅσον ἐκ τοῦ νέου γάμου τῆς πριγκηπίσσης καὶ εἰδικῶς ἐκ τοῦ νέου συζύγου δὲν ἀποδεικνύεται πραγματικός, ἠθικὸς ἢ ἄλλος κίνδυνος τῶν τέκνων, τὸ δικαίωμα τῆς παρὰ τῇ γυναικὶ διατροφῆς δὲν αἴρεται ἐκ τῆς δευτερογαμίας.

Η ΘΕΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ

[Συνέχεια ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 132 φύλλου.]

Πάντως τὸ νομοθετικὸν κῦρος ὑπάρχει καὶ ἐν τούτῳ, ὅτι ὁ δικαστὴς πειθόμενος τῇ νομοθετικῇ ἐπιταγῇ ὀφείλει νὰ δικάσῃ. Τὸ κῦρος ἄρα τοῦ κράτους δὲν καταπίπτει, διότι οὕτω τὸ κράτος δρᾷ καὶ διὰ τοῦ ἄλλου παράγοντος, ἤτοι τοῦ δικαστικοῦ. Ἀλλ' οὕτω ὁ δικαστὴς δὲν ἄγεται εἰς αὐθαιρεσίαν; Ἀλλὰ μήπως, καταλείποντες τὴν γραμματικὴν ἑρμηνείαν καὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὸ ἀσταθὲς πεδίον τῆς λογικῆς ἑρμηνείας, δὲν παρέχομεν τῷ δικαστῇ σπουδαίαν ἐλευθερίαν; Μήπως ἄρά γε ἐπὶ τῆς ἀναλογίας δὲν ἐπιτρέπομεν αὐτῷ νὰ δημιουργήσῃ νομοθετικὴν πρόθεσιν; Ἄλλως τε ἐν τῇ ἐξάρσει τῆς κοινωνικῆς ἀνάγκης ὑπάρχει περιορισμὸς τῷ δικαστῇ, τοιοῦτος δὲ δημιουργεῖται, καθ' ὅσον ὁ δικαστὴς πρὸς ἀποκάλυψιν αὐτῆς *εἶναι ὑπόχρεως* νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει πάντα τὰ ἑρμηνευτικὰ στοιχεῖα, περὶ ὧν ἀνωτέρω εἶπον ὀλίγα.

Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν δύναται νὰ δικαιολογηθῇ, ὡς τοὐναντίον οἱ πλεῖστοι τῶν ὀπαδῶν τῆς θετικῆς ἑρμηνείας δέχονται, τοσαύτη εὐρύτης τῶν ὁρίων αὐτῆς, ἀνάγκη ἐπὶ τέλους νὰ τονίσω, ὅτι πάντως ἡ θετικὴ ἑρμηνεία πρέπει νὰ γένηται δεκτή, ὅπου δὲν δηλοῦται σαφὴς ἡ πρόθεσις τοῦ νομοθέτου ἢ ὑπάρχει χάσμα δικαίου. Πολὺ συζητεῖται, ἂν ὄντως ὑπάρχῃ τοιοῦτο χάσμα, διότι ἐφ' ὅσον δέχεταί τις ὑπάρχον τὸ ἐλεύθερον καλούμενον δίκαιον, ἤτοι τὸ ἀμέσως ἐκ τῶν πραγματικῶν σχέσεων ἀπορρέον, ἄνευ ὅμως τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἐθιμοκρατίας, πρέπει νὰ εἴπῃ, ὅτι θετικῶς ἢ νομοθετικῶς μόνον ὑπάρχει χάσμα δικαίου. Τοῦτο ἄρα πρέπει νὰ πληρῶται διὰ τῆς θετικῆς ἑρμηνείας. Ἡ ἀναλογία εἶναι ἀποκρουστέα. Αὕτη ἐργάζεται, ὡς εἴρηται, διὰ νομικῶν κατασκευῶν καὶ διὰ τούτων ἀκριβῶς ἄγεται εἰς τὴν ἀναγόρευσιν τοῦ ἐφαρμοστέου κανόνος. Ὀρθῶς ὅμως παρατηρεῖ (Juristen Zeit. 1905 στήλ. 1140) ὁ καθηγητὴς Heck, ὅτι ὁ κανὼν τοῦ δικαίου ἐν τῇ τεχνικῇ σημασίᾳ δὲν προκύπτει ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς διαγνώσεως συγκρουομένων συμφερόντων καὶ δὴ ἐν προσκειμένῃ περιπτώσει, ὡς ἐπὶ τῆς καθ' ἡμᾶς θετικῆς ἑρμηνείας. Ἐνταῦθα, κύριοι, ὄντως κεῖται λεπτὴ καὶ δυσνόητος φιλοσοφικὴ παρατήρησις, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως πρακτικὴ σπουδαιότης. Μνημονεύομεν ἀκόμη καὶ τοῦ καθηγητοῦ Spiegel, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν παρελθόντα Μάϊον ἔλεγεν εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν αὐτοῦ (Jurisprudenz und Socialwissenschaft ἐν Grünhuts Zeits. 1909 σελ. 1 ἐφ.), γενομένην ἐν τῇ ἐν Πράγῃ γερμανικῇ ἑνώσει τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐτόνιζεν ἰδίᾳ, ὅτι πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ πεισθῇ ὁ δικαστής, ὅτι τὸ θετὸν δίκαιον δὲν ἐξαντλεῖ τὸ δίκαιον, ὅτι οὗτος καλεῖται νὰ ἐφαρμόσῃ κυρίως τὸ δυναμικὸν δίκαιον καὶ ὅτι εἶναι ματαία καὶ ἐπιβλαβὴς ἡ κατασκευαστικὴ καὶ συνδυαστικὴ ἐπιτηδειότης τοῦ δικαστοῦ ἐν πλείστοις σημείοις τῆς δικαιονομικῆς αὐτοῦ ἐργασίας.

Ἡ τοιαύτη ἀντίληψις, κύριοι, περὶ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ ἦτο βεβαίως ξένη τῷ Windscheid. Δικαίως κατὰ τὸ 1883 ὁ Baehr εἰς δεινὴν κατ' αὐτοῦ πολεμικὴν ἔγραφεν (Urteile des Reichsgerichts mit Besprechungen σελ. 13): Ἂς εἴπωμεν τὰ πράγματα καθαρά: ἡ διδασκαλία τοῦ Jhering περὶ τῆς culpa in contrahendo καὶ τῆς παροχῆς τοῦ ἀρνητικοῦ διαφέροντος δὲν εἶναι βεβαίως εἰλημμένη ἐκ τῶν ρωμαϊκῶν πηγῶν. Διεμορφώθη ὑπὸ τοῦ Jhering καὶ ἀκριβῶς πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν κοινῶν ἀναγκῶν καὶ πρὸς πλήρωσιν νομοθετικοῦ χάσματος. Ἐκεῖνος δ' ὅστις ἤθελεν ἐπιδοκιμάσει τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν, δὲν ἤθελεν εἴπῃ, ὡς λέγει ὁ Windscheid, ὅτι πρέπει νὰ φοβῆται, ὅτι τὸ νομικὸν αἴσθημα καὶ τὸ αἴσθημα τῆς πρακτικῆς ὀρθότητος διὰ τὴν θετικὴν ἰσχὺν κανόνος δικαίου ἀποτελοῦσι λίαν ἀνεπαρκῆ ἐρείσματα.

XII

Ὁμολογητέον ἐν τέλει, ὅτι ἡ νέα αὕτη ἑρμηνευτικὴ ἀντίληψις αὐξάνει τὴν ἐξουσίαν τοῦ δικαστοῦ. Καὶ ὅμως γνώρισμα τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν, ἰδίως δὲ τῶν γερμανικῶν κωδήκων καὶ τοῦ νεωτάτου ἑλβετικοῦ εἶναι ἡ ἑκουσία ὑποχώρησις τῆς νομοθετικῆς αὐθεντίας πρὸ τῆς δικαστικῆς αὐτενεργείας, διότι διὰ τῶν κωδήκων τούτων τὰ μέγιστα ἐπηυξήθη ἡ δικαστικὴ αὐτοβουλία. Ἀλλὰ τέλος πάντων μὴ ὁμιλῶμεν περὶ αὐθαιρεσίας τοῦ δικαστοῦ, διότι καὶ ἐπὶ τῆς θετικῆς ἑρμηνείας κωλύματα κατὰ τῆς ὑποτιθεμένης ταύτης αὐθαιρεσίας ἀποτελοῦσι καὶ τὸ πολύβαθμον τῆς διαδικασίας καὶ τὸ πολυμελὲς τῶν κρινόντων. Ἄλλως τε ἡ αὐθαιρεσία ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀνήθικον δικαστήν, ἀλλ' ἀνήθικοι δικασταὶ δύνανται νὰ ὑπάρχωσι καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς λογικῆς ἑρμηνείας. Παρορῶσιν ὅμως τὰ μεγάλα ἐκ τῆς θετικῆς ἑρμηνείας πλεονεκτήματα καὶ τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως. Κατὰ τὸ 1747 ὁ D' Aguesseau, τοῦ ὁποίου ἐζητήθη ἡ γνώμη ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως τοῦ συνεδρίου τῆς Toulouse ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ἂν ἡ ἐν λευκῷ ὀπισθογράφησις εἶναι ἰσχυρά, ἀπήντησεν, ὅτι αἱ ἐπὶ ταύτης καταχρήσεις εἶναι ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι δὲν δύνανται νὰ προλάβωσι καθ' ὁλοκληρίαν, ἀλλ' ἐπὶ τούτων, ἂν προξενῶνται ἰδιαίτερά τινα ἄτοπα, παρέχονται ὅμως ἄλλα ἀπείρως μεγίστης ὠφελείας προσόντα.

Ἡ σκέψις αὕτη, κύριοι, τοῦ D'Aguesseau δὲν φαίνεται ἀνοίκειος εἰς τὸ ἡμέτερον θέμα.

Ἢ μήπως πτήσσοντες πρὸ τοῦ φάσματος τῆς νομολογιακῆς ἀσταθείας ἐν ἀποδοχῇ τῆς θετικῆς ἑρμηνείας, θ' ἀποκρούσωμεν αὐτήν; Δικαίως ἔλεγεν (Ὅρα ἐν Jodice La questione del motodoklπ. 1908) σελ. 18) ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ τῇ 3 Ἰανουαρίου 1903 ὁ γερουσιαστὴς καὶ εἰσαγγελεὺς τοῦ ἀκυρωτικοῦ τῆς Ρώμης Oronzio Quarta ὡς ἑξῆς περίπου: Τὸ δίκαιον κατὰ τοὺς ἀναφαινομένους ἑκάστοτε πραγματικοὺς ὅρους διαρκῶς ἀλλοιοῦται... Ἡ δὲ νομολογία δὲν πρέπει νὰ μένῃ τετράγωνος· πρέπει νὰ ἐννοηθῇ, ὅτι ὁ δικαστὴς τῆς χθὲς δὲν εἶναι ὁ δικαστὴς τῆς σήμερον, οὗτος δὲν πρέπει ν' ἀκινητῇ, ἀλλὰ τοὐναντίον πρέπει νὰ μετέχῃ τῆς περὶ αὐτὸν ζωῆς. Ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ πρέπει ν' ἀποδεικνύῃ, ὅτι ζῇ, ἐν ᾗ ἐποχῇ δικάζει.

Δυνάμεθα δ' ἡμεῖς νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι, ὡς ἡ ἐπιτυχὴς νομοθέτησις συνήθως ἐρείδεται ἐπὶ τῶν ψυχολογικῶν καὶ κοινωνικῶν φαινομένων, οὕτω ταῦτα ἀκριβῶς θὰ ἐπιδρῶσι προσομοίως σχεδὸν ἐπὶ παντὸς δικαστοῦ καὶ ἑπομένως ἡ νομο-

λογία δὲν θὰ ἀφίσταται σφόδρα εἰς τὰς καθ' ἑκάστην περιπτώσεις.

Ἄλλως τε μήπως καὶ νῦν ἡ ἀμηχανία περὶ τὴν εὕρεσιν τῆς νομοθετικῆς προθέσεως δὲν προκαλεῖ νομολογιακὴν ἀστάθειαν ἢ τὴν ἀμηχανίαν ταύτην δὲν δύναται νὰ ἐκμεταλλευθῇ καὶ νῦν ὁ αὐθαίρετος ἢ ἀνήθικος δικαστής; Οὐδὲ δέχομαι, ὅτι τὸ κακὸν θ' αὐξήσῃ διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς θετικῆς ἑρμηνείας καὶ ἐκ τούτου ἔτι, ὅτι ὁ δικαστής, κτώμενος τὴν ἐλευθερίαν ταύτην, θὰ γιγνώσκῃ, ὅτι θὰ ὑπόκειται ἐπὶ μᾶλλον εἰς τὸν τῶν τρίτων ἔλεγχον, οὕτω δ' ἐπὶ μᾶλλον θὰ καθίσταται σταθμητικώτερος ἐν τῇ ἐπισκοπήσει τῆς κοινωνικῆς ἀνάγκης, ἐν ᾧ νῦν κρυπτόμενος ὄπισθεν τῆς νομοθετικῆς προθέσεως οὐχὶ σπανίως παρορᾷ καὶ ἐν ἐπιγνώσει ἐνίοτε τὸ πραγματικὸν δίκαιον.

Παρατηρῶ δ' ἐν τέλει, ὅτι, διαγράφων τῷ δικαστῇ πορείαν νομοθετικῆς χροιᾶς, δὲν παρίσταμαι ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὡς οὐχὶ συγκεκριμένως καθορίζων τὴν κοινωνικὴν ἀνάγκην καὶ τὸ ἔσχατον ὅριον τῆς ἐλευθεριωτέρας πορείας αὐτοῦ, διότι τοιαύτη ἀξίωσις ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἐκ προκαταβολῆς συγκεκριμένον καθορισμὸν τοῦ τρόπου καὶ τῆς φύσεως τῆς ἐξελίξεως τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, ὅπερ ἀδύνατον, ἐν ᾧ ἐξ ἑτέρου διάφορος εἶναι ἡ ἐξέλιξις τοῦ δικαίου καὶ ἐν ἑκάστῃ ἐποχῇ καὶ ἐν τοῖς διαφόροις κλάδοις αὐτοῦ καὶ κατὰ βαθμὸν καὶ κατὰ ποιότητα.

Ἡ ἑρμηνεία οὕτω, κύριοι, ἀποβαίνει ἐπὶ μᾶλλον τέχνη, ὁ δ' ἑρμηνευτὴς προοδευτικὸς συντελεστὴς τῆς κοινωνίας.

XIII

Ἀλλ' ἴσως δύναταί τις ν' ἀντείπῃ, ὅτι ἡ τοιαύτη ἑρμηνεία, καὶ θεωρητικῶς δεδικαιολογημένη οὖσα, πάντως εἶναι δυσχείριστος, ὑποτίθησι δὲ δικαστὴν φιλόσοφον, κοινωνιολόγον καὶ ἠθικὸν πρὸ παντός. Τάχα τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα ἀπαντῶνται παρὰ τῷ Ἕλληνι δικαστῇ; Ἐσχάτως μάλιστα ἐγράφη ἐν τῇ ἐγκρίτῳ νομικῇ ἐφημερίδι «ἡ Δικαιοσύνη», ὅτι ἐρρήθη ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Βουλῇ παρ' ἐγκρίτου μέλους αὐτῆς, ὅτι κατὰ τὰ τρία τέταρτα οἱ ἡμέτεροι δικασταὶ ὑποκύπτουσιν εἰς πολιτικὰς πιέσεις. Φοβοῦμαι, ὅτι τὸ ρηθὲν εἶναι ὑπερβολικόν. Ἐν γένει ὅμως, ἂν ἀναλογισθῇ τις, ὅτι οὐχὶ σπανίως ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀποκαλύπτονται δικασταὶ ὄντες μέλη λωποδυτικῶν ἑταιρειῶν, ὅτι δικασταὶ κατὰ σύστημα καὶ προδιαγεγραμμένως στραγγαλίζουσι τὸ δίκαιον, ἂν ἀναλογισθῇ τις, ὅτι, ἂν καὶ τὸ ἠθικὸν ἐπίπεδον τοῦ ἐν τῇ Νοτίῳ Ἰταλίᾳ καὶ τοῦ πολίτου καὶ τοῦ δικαστοῦ λίαν ἀμφιβόλως ἰσοφαρίζει τὸ τοῦ Ἕλληνος, ὅμως δὲν ἐδίστασαν νὰ δεχθῶσι γενικῶς τὴν θετικὴν ἑρμηνείαν καὶ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, πρέπει, λέγω, νὰ μὴ διστάσῃ τις ν' ἀποδεχθῇ, ὅτι ὡς κανὼν τὸ ἠθικὸν ἐπίπεδον τοῦ Ἕλληνος δικαστοῦ πείθει περὶ τοῦ μὴ ἐπικινδύνου τῆς ὑπ' αὐτοῦ χρήσεως τῆς θετικῆς ἑρμηνείας. Καὶ ὄντως, κύριοι, τὸ ἐθνικὸν νομικὸν κογκρέσσον, τὸ λαβὸν χώραν ἐν Παλέρμῳ τῷ 1903, ἐπὶ τῇ ἐκθέσει τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ Vadalà-Papale ὁμοθύμως ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῆς θετικῆς ἑρμηνείας (Atti del congresso. Palermo 1903, τόμ. I, σελ. 127).

ΗΛ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
Ὑφηγητὴς τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου

(Ἕπεται τὸ τέλος)

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ 19 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ

Τὸ Δ. Συμβούλιον ὑποβάλλον εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Συνελεύσεως τὸ σχέδιον τοῦ κανονισμοῦ τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν, διὰ τοῦ ἄρθρου 19 ἠθέλησε νὰ διαγράψῃ ἰδίαν διαδικασίαν προκειμένου περὶ τῆς ἐνασκήσεως τοῦ δικαιώματος παντὸς μέλους τοῦ Συλλόγου ὅπως ὑποβάλλῃ εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν δικηγόρων πρὸς συζήτησιν προτάσεις ἀφορώσας εἰς τὴν λύσιν νομοθετικῶν ζητημάτων ἢ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων. Εἰς τοῦτο προέβησαν βεβαίως ἀποβλέψαντες εἰς τὴν σπουδαιότητα τοῦ θέματος. Καὶ ὄντως ὁ νόμος ἀναθέσας εἰς τοὺς δικηγορικοὺς Συλλόγους τὸ ἔργον τῆς ὑποβολῆς καὶ τοιουτῶν προτάσεων κατέστησεν αὐτοὺς οἱονεὶ ἐπισήμους εἰσηγητὰς τοῦ ἔργου τῆς νομοθετικῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ ἐξουσίας, ἀλλὰ καὶ ἡ κατάχρησις ἐκ μέρους τῶν δικαιουμένων νὰ προκαλέσωσι τὴν ἐπὶ τοσούτῳ σπουδαίου θέματος συζήτησιν τοῦ Συλλόγου καθίσταται ἐξ ἴσου πρὸς τὴν σπουδαιότητα ἐπικίνδυνος. Ὅθεν ὁ συντάκτης τοῦ σχεδίου τοῦ κανονισμοῦ ἔκρινεν ὅτι ἡ τοιαύτη πρότασις δέον νὰ ὑποβάλληται *ἐγγράφως* εἰς τὸν Πρόεδρον, ὅστις εἰσάγει ταύτην εἰς τὸν Σύλλογον τηρουμένων τῶν ὅρων τοῦ ἄρθρου 5 ἐδαφ. β' τοῦ νόμου, ἤτοι *εἰσάγει* ταύτην, εἴτε εἰς τακτικήν τινα συνεδρίασιν, εἴτε εἰς ἔκτακτον, *ὁσάκις κρίνῃ τοῦτο ἀναγκαῖον τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον*, εἴτε τῇ *ἐγγράφῳ αἰτήσει 10 ἢ 5* μελῶν τοῦ Συλλόγου, ἀνελλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὸν δικηγόρων.

Ὅτι συμφώνως πρὸς τὸ γράμμα τοιαύτη ἦν καὶ ἡ ἔννοια τοῦ ἐν σχεδίῳ ἄρθρου 19, οὐδεὶς ἠδύνατο μετὰ λόγου νὰ ἀμφισβητήσῃ. Οὕτω δέ, καθ' ὅσον ἠδυνήθημεν νὰ ἀντιληφθῶμεν, καὶ οἱ ἐκ μέρους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, τοῦ ὑποβαλλόντος τὸ σχέδιον, ἀναλαβόντες νὰ δώσωσι τὰς ἐπὶ τούτῳ ἐξηγήσεις καθώρισαν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄρθρου. Ἐν τούτοις ἡ ἐπιτακτικὴ οὕτως εἰπεῖν φρασιολογία τοῦ ἄρθρου τούτου, διαλαμβάνοντος «ἡ πρότασις ὑποβάλλεται...» ὑπονοεῖ βεβαίως ὡς ἀποκλειόμενον πάντα ἄλλον τρόπον ὑποβολῆς τῆς ἐπὶ τοῦ περὶ οὗ πρόκειται θέματος προτάσεως. Ἀλλ' ἦτο κατὰ νόμον δυνατὸν νὰ ὑπαχθῇ εἰς τοιαύτην περιοριστικὴν διαδικασίαν ἡ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πρὸς τὸν Σύλλογον πρότασις μέλους τινός; ἤτοι ὑπεδείκνυε που ὁ νόμος ὅτι πρότασις ἔχουσα ἀντικείμενον τὸ ἐν γ' ἐδαφ. τοῦ 4ου ἄρθρ. ἔργον τοῦ Συλλόγου ὑποβάλλεται *μόνον* ἐγγράφως εἰς τὸν Πρόεδρον κτλ.;

Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου οὐδεμία πρότασις πρὸς συζήτησιν ἐγένετο δεκτὴ κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Τετάρτης, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐκρίθη ὑπὸ τῆς συνελεύσεως, συμφωνησάσης πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Δημητρακοπούλου ὑποβληθεῖσαν τροπολογίαν, ὅτι εἰς τὴν τοιαύτην διαδικασίαν ἔδει νὰ ὑπαχθῶσι καὶ *πᾶσαι* αἱ ὑπό τινος τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου ὑποβαλλόμεναι προτάσεις ἐπὶ οἱουδήποτε θέματος ἀναγομένου κατὰ τὸ ἄρθρον 4 εἰς τὰ ἔργα τοῦ Συλλόγου καὶ αἱ ὁποῖαι τυχὸν δὲν περιλαμβάνονται μεταξὺ τῶν ὁρισθέντων διὰ τὴν ἑκάστοτε συνεδρίασιν θεμάτων. Χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ δ' ἐδαφ. τοῦ 5ου ἄρθρ. τοῦ νόμου, πλὴν τῶν ἐν ἑκάστῃ συνεδριάσει ὁρισθέντων νομίμως καὶ κανονικῶς θεμάτων, ἐπιτρέπεται ἡ συζήτησις *καὶ τῆς προτάσεως περὶ νέας συγκλήσεως τοῦ Συλλόγου*. Ἀφοῦ λοιπὸν κατὰ τὸν νόμον καὶ ἄνευ τινὸς περιορισμοῦ εἰς ἑκάστην συνεδρίασιν ὑποβάλλεται παρὰ παντὸς μέλους πρὸς συζήτησιν *καθ' οἱονδήποτε τρόπον*, οἱαδήποτε πρότασις περὶ νέας συγκλήσεως τοῦ Συλλόγου, ἀντικείμενον βεβαίως ἐχούσης ὄχι μόνον τὴν ἐξακολούθησιν τῶν κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς ὑποβολῆς τῆς προτάσεως συζητουμένων θεμάτων, ἀλλὰ καὶ πᾶν θέμα ἀναγόμενον εἰς τὰ ἔργα τοῦ Συλλόγου, ὡς ἀναμφισβητήτως προκύπτει ἐκ τῆς γενικότητος τῆς διατάξεως, πρὸς τί ἡ περιοριστικὴ διατύπωσις τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 19 τοῦ κανονισμοῦ ὅτι ἡ πρότασις ὑποβάλλεται ἐγγράφως διὰ τοῦ Προέδρου κτλ.; Δὲν ἀποκλείεται βεβαίως ἡ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὑποβολὴ προτάσεων, ἀλλ' οὐδὲ ἡ διὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου εἰς οἱανδήποτε συνεδρίασιν συζήτησις ἐπὶ προτάσεως δυναμένης νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐκ νέου σύγκλησιν τοῦ Συλλόγου δύναται βεβαίως νὰ ἀποκλεισθῇ διὰ διατάξεως τοῦ κανονισμοῦ, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ νόμου ἐπιτρεπομένη.

Τὰς ἐπὶ τῆς ἐννοίας τῆς σχετικῆς ταύτης διατάξεως τοῦ νόμου σκέψεις ἡμῶν ταύτας ἐκρίναμεν χρήσιμον νὰ δημοσιεύσωμεν καὶ διότι δὶς μέχρι τοῦδε ἐφηρμόσθησαν, ἀλλὰ καὶ ἰδίως διότι ὁ μετὰ τόσης πανδήμως ὁμολογουμένης εὐγλωττίας καὶ ἐμβριθείας ἀναπτύξας τὴν θεωρίαν τοῦ κυριαρχικοῦ δικαιώματος τῆς συνελεύσεως τῶν Δικηγόρων, ἐκ τῆς ὁποίας καθ' ἡμᾶς ἀπορρέει ἡ ἀκριβὴς ἔννοια τῆς περὶ ἧς πρόκειται διατάξεως τοῦ νόμου, καὶ τὴν ὁποίαν ὁ ἡμέτερος νόμος μετὰ πλεονασμῶν, εἴτε ἐξ Ἑλληνόφρονος ἀντιλήψεως, εἴτε καὶ ἐξ ἀβλεψίας, ὡς εἶπεν, ἐκ τῶν ἀλλαχοῦ κρατούντων καθιέρωσε, δὲν ὤκνησεν ἀντιφάσκων ἐν τῇ ὑποβληθείσῃ τροπολογίᾳ νὰ ποδοπατήσῃ ἀπαιτήσας περιοριστικὴν διαδικασίαν ἐπὶ πάσης γενικῶς προτάσεως, δι' ἣν ἐν τούτοις τὰ μέλη τῆς συνελεύσεως δικαιοῦνται ἐν οἱαδήποτε συνεδριάσει νὰ προκαλέσωσι συζήτησιν πρὸς νέαν σύγκλησιν τοῦ Συλλόγου, προβάλλων ὡς δικαιολογίαν... ὅτι αἱ τοιαῦται προτάσεις δὲν περιλαμβάνονται μεταξὺ τῶν ὁρισθέντων τῆς συνεδριάσεως θεμάτων. Τί δὲ ἄλλο εἶνε ἢ ποδοπάτησις τοῦ ἐκ ρητῆς ἄλλως τε διατάξεως τοῦ νόμου πηγάζοντος κυριαρχικοῦ δικαιώματος τῆς συνελεύσεως, ὅπως συζητήσῃ τὴν ὅπως δήποτε ἄλλως ἢ δι' ἐγγράφου πρὸς τὸν Πρόεδρον ὑποβαλλομένην πρότασιν περὶ νέας συγκλήσεως τοῦ Συλλόγου ἐν ὡρισμένῃ τινὶ συνεδριάσει ἐκτὸς τῶν ὁρισθέντων πρὸς συζήτησιν θεμάτων, ὅταν διὰ τοῦ κανονισμοῦ ὁρίζηται γενικῶς ὅτι πᾶσα πρότασις ὑποβάλλεται ἐγγράφως διὰ τοῦ Προέδρου εἰσάγοντος ταύτην εἰς τὸν Σύλλογον κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἄρθρου 5 ἐδαφ. β' τοῦ νόμου;

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ δικαίωμα τῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως ὅπως ἐρωτήσωσι περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἐπὶ οἱουδήποτε ζητήματος ἀμέσως τὸν Σύλλογον ἐνδιαφέροντος διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐννοίας τῆς ὑποβληθείσης τροπολογίας τοῦ ἄρθρου 19 τοῦ κανονισμοῦ ἠμφισβητήθη, ἰσχυρισθέντων ὅτι τοιαύτη ἀπρόοπτος ἐρώτησις δὲν περιλαμβάνεται... μεταξὺ τῶν ὁρισθέντων θεμάτων τῆς συνεδριάσεως(!), ἐνῷ τὸ ἐκ τοῦ ἀτομικοῦ δικαιώματος ἑκάστου μέλους οἱασδήποτε συνελεύσεως ἀπορρέον δικαίωμα νὰ ζητήσῃ παρὰ τῶν ἀναλαβόντων τὴν ἐντολὴν τῆς διοικήσεως τοῦ Συλλόγου τοιαύτας πληροφορίας, οὐδ' ὑπὸ τοῦ νεαροῦ ἢ ἄλλου τινὸς νόμου ἀπαγορεύεται, οὐδ' εἰς ὡρισμένας διατυπώσεις διὰ τοῦ νόμου ὑπήχθη. Ἡ μὴ δὲ ἱκαναποιητικὴ διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ Συλλόγου ἀπάντησις βεβαίως δύναται νὰ καταλήξῃ εἰς πρότασιν περὶ νέας συγκλήσεως τοῦ Συλλόγου ἀντικείμενον ἐχούσης τὸ τῆς ἐρωτήσεως, καὶ περὶ τοῦ παραδεκτοῦ τῆς ὁποίας ἡ συνέλευσις ἐν οἱαδήποτε συνεδριάσει δύναται, ὡς ἐλέχθη, κυριαρχικῶς νὰ συζητήσῃ, κἀκεῖνοι δὲν περιλαμβάνεται μεταξὺ τῶν ὁρισθέντων πρὸς συζήτησιν θεμάτων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Ἀπριλίου 1909,

Δ. Γ. Ἀντωνιάδης
δικηγόρος ἐν Ἀθήναις.

Ἀριθ. 80

Ἀποδεικτικὸν

Ἐν Ἀθήναις τὴν πρώτην (1) τοῦ μηνὸς Ἰουνίου 1904 ἐννεακοσιοστοῦ τετάρτου ἔτους ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 10 π. μ. ὁ ὑποφαινόμενος δικαστ. κλητὴρ τῶν ἐν Ἀθήναις Πρωτοδικῶν Γρηγ. Μωϋσάκος τῇ ἐγγράφῳ παραγγελίᾳ τοῦ δικηγόρου Σ. Βελλῆ πληρεξουσίου τοῦ Δημητρίου Ν. Σπηλιώτου κατοίκου Ἀθηνῶν μετέβην καὶ ἐπέδωκα πρὸς τὸν κ. Εἰσαγγελέα τῶν ἐνταῦθα Πρωτοδικῶν διὰ τὸν ἀγνώστου διαμονῆς Ἰωσὴφ Εὐαγγέλου Ἀθανασίου τὴν ἀπὸ 28 Μαΐου 1904 ἀνακοίνωσιν μετὰ προσεπικλήσεως κατ' αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ Χρήστου Εὐαγ. Ἀθανασίου κοινοποιουμένην καὶ πρὸς τὴν ἐνάγουσαν Ἀγγελικὴν δῆθεν θυγατέρα Εὐαγγέλου Ἀθανασίου καὶ σύζυγον Κ. Δ. Νιώτη κάτοικον Τουρνόβου τῆς Μακεδονίας ἀπευθυνομένην ἐνώπιον τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν δι' ἧς προσκαλεῖ αὐτὸν εἰς ἀναγκαστικὴν παρέμβασιν καὶ συζήτησιν ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου ὅτε συζητηθήσεται καὶ ἡ ἀπὸ 11 Μαΐου 1904 ἀγωγὴ τῆς ἐναγούσης Ἀγγελικῆς Κ. Νιώτη. Νὰ ὑποχρεωθῶσιν οἱ Χρήστος καὶ Ἰωσὴφ Εὐαγ. Ἀθανασίου ν' ἀνορθώσωσι πᾶσαν ζημίαν ἣν θὰ ὑποστῇ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ αἰτίαν καὶ νὰ καταδικασθοῦν εἰς ἔξοδα καὶ τέλη. Δημοσιευθῇ δὲ διὰ τῆς ἐνταῦθα ἐκδιδομένης ἐφημερίδος ἡ «Δικαιοσύνη» εἰς ἔνδειξιν.

Ὁ λαβὼν Εἰσαγγελεὺς (ΤΣ) **Κ. Δ. Ροΐλὸς** — Ὁ κλητὴρ **Γ. Μωϋσάκος**

Περίληψις

Τῆς ὑπ' ἀριθ. 1091 τοῦ 1907 ἀποφάσεως τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐφετῶν ἐκδοθείσης μεταξὺ τῶν Λεονάρδου Σεΐδα, πρώην κατοίκου Ναυστάθμου τῆς Σαλαμῖνος καὶ νῦν κατοίκου Ἀθηνῶν καὶ τῆς Μαρίνας, συζύγου Λεονάρδου Σεΐδα, τὸ γένος Λυκούργου Κανάρη, κατοίκου Ἀθηνῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἀπὸ 19 Μαρτίου 1907 ἀνακοπῆς τοῦ πρώτου κατὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 270 τοῦ 1907 ἀποφάσεως τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐφετῶν ἐκδοθείσης ἐπὶ τῆς ἀπὸ 27 Δεκεμβρίου 1906 ἐφέσεως τοῦ Λεονάρδου Σεΐδα.

Διὰ ταῦτα

Ἰδὸν καὶ τὰ ἄρθρα 507, 776, 783 καὶ 211 τῆς Πολ. Δικονομίας.

Δέχεται τύποις τὴν ἀνακοπὴν καὶ ἀνακαλεῖ τὴν ἀνακοπτομένην ἐρήμην ἀπόφασιν ἐκτὸς τῆς περὶ ἐξόδων καὶ τελῶν διατάξεως αὐτῆς.

Δεχόμενον δὲ τὴν ἔφεσιν τοῦ ἐκκαλοῦντος ἐξαφανίζει τὴν ἐκκαλουμένην ἀπόφασιν.

Δέχεται τὴν ἀπὸ 30 Νοεμβρίου 1904 ἀγωγὴν τοῦ ἐνάγοντος ὡς πρὸς τὴν δευτέραν καὶ τρίτην βάσιν αὐτῆς καὶ συνεπῶς

Κηρύσσει τὸν μεταξὺ τοῦ ἐνάγοντος Λεονάρδου Σεΐδα καὶ τῆς ἐναγομένης συζύγου του Μαρίνας, γένους Λυκούργου Κανάρη γάμον διαλελυμένον ἕνεκα, τῶν λόγων τούτων.

Διατάσσει τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ προστίμου καὶ τὸν συμψηφισμὸν τῶν ἐξόδων.

Ἐκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη ἐν Ἀθήναις τὴν 18 Ἰουνίου 1907.

Ὁ προεδρεύων Γ. Δουζίνας — Ὁ ὑπογραμματεὺς Κ. Πολυμερόπουλος

Ἐδημοσιεύθη δὲ αὐτόθι τῇ 21ῃ Ἰουνίου 1907.

Ὁ Πρόεδρος **Α. Παπαπᾶνος** — Ὁ ὑπογραμματεὺς [Τ.Σ.] **Δ. Βλαχάκης**

Ἀκριβὴς περίληψις.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 24ην Ἀπριλίου 1909.

Ὁ πληρεξούσιος τοῦ Λεονάρδου Σεΐδα, δικηγόρος **Γουλιέλμος Τόμαν.**

Ἀριθ. 78

Ἀποδεικτικὸν

Ἐν Ἀθήναις τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς Ἰουνίου 1904 ἐννεακοσιοστοῦ τετάρτου ἔτους ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 10 π. μ. ὁ ὑποφαινόμενος δικαστικὸς κλητὴρ τῶν ἐν Ἀθήναις Πρωτοδικῶν Γρηγ. Μωϋσάκος τῇ ἐγγράφῳ παραγγελίᾳ τοῦ δικηγόρου Σ. Βελλῆ πληρεξουσίου τοῦ Δημητρίου Ν. Σπηλιώτου κατοίκου Ἀθηνῶν μετέβην καὶ ἐπέδωκα πρὸς τὸν κ. Εἰσαγγελέα τῶν ἐνταῦθα Πρωτοδικῶν διὰ τὸν ἀγνώστου διαμονῆς Ἰωσὴφ Εὐαγγέλου Ἀθανασίου τὴν ἀπὸ 28 Μαΐου 1904 ἀνακοίνωσιν μετὰ προσεπικλήσεως κατ' αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ Χρήστου Εὐαγ. Ἀθανασίου κοινοποιουμένην καὶ πρὸς τὴν ἐνάγουσαν Ἀγγελικὴν δῆθεν θυγατέρα Εὐαγγέλου Ἀθανασίου καὶ σύζυγον Κ. Δ. Νιώτη κάτοικον Τουρνόβου τῆς Μακεδονίας ἀπευθυνομένην ἐνώπιον τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν δι' ἧς προσκαλεῖ αὐτὸν εἰς ἀναγκαστικὴν παρέμβασιν καὶ συζήτησιν ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου ὅτε συζητηθήσεται καὶ ἡ ἀπὸ 11 Μαΐου 1904 ἀγωγὴ τῆς ἐναγούσης Ἀγγελικῆς Κ. Νιώτη. Νὰ ὑποχρεωθῶσιν οἱ Χρήστος καὶ Ἰωσὴφ Εὐαγ. Ἀθανασίου ν' ἀνορθώσωσι πᾶσαν ζημίαν ἣν θὰ ὑποστῇ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ αἰτίαν καὶ νὰ καταδικασθοῦν εἰς ἔξοδα καὶ τέλη. Δημοσιευθῇ δὲ διὰ τῆς ἐνταῦθα ἐκδιδομένης ἐφημερίδος ἡ «Δικαιοσύνη» εἰς ἔνδειξιν.

Ὁ λαβὼν Εἰσαγγελεὺς (ΤΣ) **Κ. Δ. Ροΐλὸς** — Ὁ κλητὴρ **Γ. Μωϋσάκος**

Περίληψις

Τῆς ὑπ' ἀριθ. 77 τοῦ 1908 ἀποφάσεως τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐκδοθείσης μεταξὺ Μαρίνας συζύγου Λεονάρδου Σεΐδα τὸ γένος Λ. Κανάρη κατοίκου Πάρου καὶ Λεονάρδου Σεΐδα κατοίκου Ἀθηνῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἀπὸ 7ης Ὀκτωβρίου 1907 αἰτήσεως ἀναιρέσεως τῆς Μαρίνας Σεΐδα κατὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1091 τοῦ 1907 ἀποφάσεως τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐφετῶν δι' ἧς ἐκηρύχθη διαλελυμένος ὁ μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω ὑφιστάμενος νόμιμος γάμος.

Διὰ ταῦτα

Ἰδὸν καὶ τὰ ἄρθρα 821, 823 καὶ ἐπόμ. Πολιτ. Δ. Ἀρνεῖται τὴν συζήτησιν ἐπὶ τῆς ἀπὸ 7ης Ὀκτωβρίου 1907 αἰτήσεως τῆς Μαρίνας συζύγου Λεονάρδου Σεΐδα τὸ γένος Λ. Κανάρη κατὰ τοῦ Λεονάρδου Σεΐδα περὶ ἀναιρέσεως τῆς ὑπ' ἀριθ. 1091 τοῦ 1907 ἀποφάσεως τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν καὶ καταδικάζει τὴν ἀναιρεσείουσαν εἰς τὰ δικαστικὰ ἔξοδα τοῦ ἀντιδίκου της μετριαζόμενα εἰς δραχμὰς τεσσαράκοντα (40) καὶ τὰ τέλη τῆς σημάνσεως.

Ἐκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Μαρτίου.

Ὁ Πρόεδρος **Κ. Σημαντήρας** — Ὁ Γραμματεὺς **Γ. Καστόρχης**

Ἐδημοσιεύθη δὲ τῇ 24 Μαρτίου 1908.

Ὁ Πρόεδρος **Κ. Σημαντήρας** (Τ. Σ.) — Ὁ Γραμματεὺς **Γ. Καστόρχης**

Ἀκριβὴς περίληψις

Ἐν Ἀθήναις τὴν 24ην Ἀπριλίου 1909

Ὁ πληρεξούσιος τοῦ Λεονάρδου Σεΐδα δικηγόρος, **Γουλιέλμος Τόμαν**

Τύποις Π. Α. Πετράκου